

TESI DOCTORAL

LA DESTRUCCIO DEL MON RURAL CATALA 1880-1980:
DE PAGESOS A OBRERS I CIUTADANS

Dirigida per: JOSEP TERMES I ARDEVOL

ANDREU MAYAYO I ARTAL

Febrer del 1989

FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTORIA UNIVERSITAT DE BARCELONA

FEDERACION PROVINCIAL DE OBREROS DEL CAMPO (1913-16)

"FEDERACION PROVINCIAL DE OBREROS DEL CAMPO"

(Tarragona, 1913-1916)

BAIX CAMP - Reus, L'Aleixar, Riudecols, Alforja, La Selva del Camp, Mont-roig, Les Borges del Camp, El Botarell, Cambrils, Pratdip, Riudecanyes i Vandellós.

RIBERA D'EBRE - Flix, Riba-roja, La Palma d'Ebre, Ginestar, Tivissa, La Serra d'Almos i Rasquera.

PRIORAT - Ulldemolins, Capçanes, Cornudella, Els Guiamets, Torroja i La Torre de Fontaubella.

TARRAGONES - El Morell, Els Garidells, La Riera de Gaià, Vila-seca, Vilallonga i Perafort.

CONCA de BARBERA - L'Espluga de Francolí, Vimbodí, Solivella i Barberà de la Conca.

ALT CAMP - Valls, Alcover, Picamoixons i El Rourell.

TERRA ALTA - Batea, Gandesa i La Fatarella.

BAIX EBRE - Tortosa.

* A la resta de Catalunya podem esmentar les societats pageses d'orientació socialista següents: Sitges (Garraf), Mataró, Vilassar de Mar i Vilassar de Dalt (Maresme).

FONT: "LA JUSTICIA SOCIAL".

* **"La Federación Nacional de Obreros Agricultores de España" (1915-1919).**

L'anarcosindicalisme català neix als centres urbans i industrials però tindrà cura, sobretot a partir de la creació de la Cnt, d'articular orgànicament les zones rurals. La majoria d'historiadors han repetit la cantarella del fracàs de l'anarcosindicalisme al camp argumentant l'antinòmia entre els postulats anarquistes i la realitat econòmica i social del camp català. Això no és Andalusia, diran, no hi han pas jornaleros famolencs: aquí els pagesos són petits propietaris i/o parcers-rabassaires. A Catalunya l'aspiració dels pagesos és la propietat de la terra conreada més que la seva socialització i treball col·lectiu. Comptat i debatut, l'anarquisme al camp català era una quimera.

Tanmateix, l'anarcosindicalisme quallarà, més enllà de les rodalies de la ciutat de Barcelona, a les zones rurals, fonamentalment a les comarques meridionals: constituirà poderoses organitzacions sindicals supramunicipals; i desenvoluparà un ric i genuí pensament agrari. Un aspecte, aquest darrer, sovint menystingut, si més no oblidat, i que Antoni Gavaldá ha posat de relleu darrerament amb el seu estudi sobre Pere Sagarra i Boronat i el nucli dirigent de l'anarcosindicalisme agrari.

L'anarquisme recollí la tradició igualitarista de les comunitats rurals i secularitzà la utopia bo i lligant-la amb un projecte de transformació global de les relacions socials. La força de la raó de l'anarquisme neixia de la pròpia consciència col·lectiva, de les idees-força, que identificava el societarisme (la unió) com la llavor del canvi i el Capital, l'Estat i la Religió, com les males herbes. Encara avui, els més vells remugen amb un rampell d'ira: "el capital i la capa negra són els dos enemics del poble". En el jardí de l'Edèn anunciat pels anarquistes no hi havia lloc pels propietaris, ni pels polítics corruptes, ni pels capellans hipòcrites. Durant aquests anys la utopia àcrata mobilitzà els pagesos i pastà la fornada dels futurs dirigents anarcosindicalistes dels anys trenta.

Valls és el rovell de l'ou de l'anarcosindicalisme agrari català i Fidel Martí el seu profeta. Fidel Martí nasqué a Valls l'any 1871 i compaginava el treball de pagès amb el de degollador a l'excorçador. Ben aviat esdevingué un dels principals animadors de la Societat Agrícola i del "Centro Obrero Instructivo". El protagonisme de Fidel Martí en la vida social valencina es manifesta amb escreix en el comentari efectuat per l'Indaleci Castells l'any 1906, tot just prengué possessió de l'alcaldia: "d'ençà que tinc la vara m'he convertit en el Pinxo de Valls, i com que vós (Fidel Martí) també ho sou i dos pinxos no hi caben, us faig saber que aquí no hi ha més

Pinxo que jo, i que vós quedeu cessat". Tanmateix, la seva activitat social i sindical només cessà en els períodes en què fou empresonat i desterrat. I encara aprofità aquests sojorns per a escriure les seves reflexions a la premsa sindicalista (16).

L'anarcondicalisme a l'Estat espanyol pivotarà alternativament entre Catalunya i Andalusia. Cal subratllar, però, a grans trets, l'origen i desenvolupament urbà-industrial a Catalunya i el rural a Andalusia. Així, doncs, mentre a Barcelona neix la Cnt (1911) amb la finalitat de vertebrar els sindicats de la indústria i els serveis, a Còrdova neix (1913) la Fnoae amb la voluntat d'articular el sindicalisme agrari, principalment entre els jornalers agrícoles. Tot amb tot, una cosa són les condicions objectives d'arrelament i una altra les condicions d'organització. En aquest sentit, la iniciativa del Congrés de Còrdova sorgí de les societats pageses del voltant de Barcelona, les quals assumiren així mateix la responsabilitat de la direcció i de donar vida a "LA VOZ DEL CAMPESINO", el portaveu de l'organització.

"En franca ascensión del sindicalismo, unas cuantas asociaciones de campesinos catalanes (nota: agricultores de Barcelona y su radio, Hospitalet de Llobregat, San Feliu de Llobregat, Esplugas de Llobregat, Sant Justo de Desvern y Badalona firmaron, en febrero de 1913, el manifiesto convocando al Congreso) proyectaron unar a todos los de su oficio de la Península, y al efecto convocaron y se celebró en Córdoba, del 17 al 20 de abril de 1913, un Congreso, al que concurrieron delegados de veinticinco sociedades de trabajadores del campo de España y Portugal, pertenecientes casi en totalidad a Cataluña, Andalucía y Valencia. En él se hizo solemne y explícita profesión de fe sindicalista y se crea la Federación Nacional de Agricultores (F.N.A.), que para defender y propagar su idario empezó a publicar el 15 de noviembre de aquel año el periódico denominado La Voz del Campesino cuyo lema La tierra para los que la trabajan condensa las aspiraciones de la entidad". (J. DIAZ DEL MORAL, p. 243)

L'aparició de la Fnoae, així com la seva centralitat catalana, modificarà substancialment el panorama sindical agrari de classe a Catalunya. Després d'una primera fase de consolidació a les rodalies de Barcelona, s'endegarà la penetració dins la Federació Provincial d'Obrers Agricultors de Tarragona-Reus, creada per l'Agrupació Socialista de Reus, a partir de la gent de Valls. El mateix Salvador Subielos, socialista vallenc i president de la Federació Provincial, assistirà al Segon Congrés de la Fnoae bo i representant la Federació de bracet de Fidel Martí (17). En aquest Congrés, celebrat a València el maig de 1914, s'aprova, a proposta dels delegats de Barcelona i rodalies el trasllat de la direcció i redacció del portaveu a Valls.

Tot fa pensar que l'esmentada proposta anava en la línia de canviar definitivament l'orientació de la Federació Provincial, és a dir, anul·lar la influència i el desenvolupament del socialisme a les comarques meridionals. No endebades, en aquests moments les societats del voltant de Barcelona eren més importants, si més no numèricament, i "LA VOZ DEL CAMPESINO", malgrat que l'edició i administració estigués a mans dels valencs, es continuà imprimint a Barcelona (18). La personalitat indiscutible de Fidel Martí, la incorporació de la Federació Provincial i la ubicació de la direcció al bell mig d'una zona rural amb expectatives de creixement, semblen ser les raons d'aital decisió i, per tant, el desplaçament del centre del sindicalisme agrari de Barcelona al Camp de Tarragona.

La necessitat d'enfortir i estendre la sindicació pagesa a "formar fuertes sindicatos donde se aprendan derechos y deberes y desde donde se pueda decir a la burguesia: aquel que quiera comer que trabaje"- i de fomentar una nova cultura de base racionalista són els dos elements que polaritzen els actes de propaganda i que omplen les pàgines de "LA VOZ DEL CAMPESINO". El primer de gener de 1915, Salvador Seguí clou a Valls una assemblea massiva de pagesos de l'Alt Camp. Fidel Martí fa referència Clavé i Guttemberg: "dos maestros que han puesto en manos del obrero dos armas poderosas (...Clavé) mediante el canto, supo deleitar al pueblo y educarlo en un sentimiento artístico".

La solidaritat esdevé, com sempre, el ciment més poderós del moviment sindical i de la consciència de classe. Així, doncs, s'obren subscripcions d'ajud a Societats pageses en lluita, tan llunyanes geogràficament com Torreperogil, que la solidaritat les apropa familiarment, o bé es decreta el boicot al paper de fumar "Bambu", car els treballadors són en vaga. Però són, és clar, els conflictes més propers els que mobilitzen i desternen més apassionament i solidaritat. "LA VOZ DEL CAMPESINO", el 15 de març de 1915, es fa resò de la vaga-boicot endegada contra un propietari d'Alcover arran del desnonament dels arrendataris. La contractació d'esquirols provoca tot un seguit d'aldarulls que duen a la detenció de Martí Madorell i posterior empresonament durant sis mesos. Les Societats d'Alcover i Valls decideixen incrementar la quota per tal d'assegurar el manteniment econòmic de la família.

Fidel Martí i Joan Martí foren els representants de la Federació Provincial de Reus-Tarragona i de la Federació Comarcal de Barcelona, respectivament, al III Congrés de la Fnoae, celebrat a Ubeda el maig de 1915. A més a més, Fidel Martí obri el Congrés en nom del Consell Federal. La reacció de "LA JUSTICIA SOCIAL" davant les resolucions bo i lligant-les al Congrés de l'Alt del Ferrol desternaren, tal com indicavem en l'apartat anterior, la batalla per l'hegemonia dins la Federació

Provincial. Els anarcosindicalistes no es mossegaren la llengua i etiquetaren al semanari socialista de "LA BASURA SOCIAL" esperonant els pagesos a defugir del socialisme polític. Al capdavant, els anarcosindicalistes es sortiren amb la seva.

La guerra europea no dividí els pagesos anarcosindicalistes entre aliadòfils o germanòfils, ans al contrari, feren pinya contra la barbàrie i la matança de treballadors, principalment pagesos. A darreries de maig del 1915, "LA VOZ DEL CAMPESINO" publicava un article de Josep Batalla titolat "Lo que le sucede al hijo del proletario" tot incitant els joves a defugir el servei militar. Els tribunals condemnaren Batalla i Fidel Martí, en qualitat de director de la publicació, a sis mesos i un dia de presó per injúries a l'exèrcit. El fet, és clar, féu créixer el prestigi de Fidel Martí i de la pròpia organització. L'any nou de 1916 fou celebrat com de costum a Valls amb un míting massiu i la participació de Salvador Seguí. Aquest cop el record dels empresonats al Castell de Pilats de Tarragona polaritzà els discursos i les ovacions.

L'absència de Fidel Martí, però, repercutí negativament en l'activitat sindical dels pagesos vallencs. El mes d'abril es deixa de publicar "LA VOZ DEL CAMPESINO". Set mesos després, en el IV Congrés de la Fnoae, celebrat a Vilanova i La Geltrú, la Federació de Valls torna assumir les tasques de direcció del Consell Federal però de forma provisional, a l'espera de ser rellevada per la Societat de Sant Feliu del Llobregat. Les dificultats organitzatives del sindicalisme agrari erosionen la seva autonomia i provoquen, de retop, la dependència cada cop més accentuada respecte la Cnt. Així, doncs, el IV Congrés aprova la desaparició de "LA VOZ DEL CAMPESINO" -tot i que continuarà sent editada a Jerez de la Frontera- en benefici de "La Soli", la qual s'havia compromès ha dedicar una o dues pàgines als temes agraris, i, malgrat rebutjar l'ingrés col·lectiu a la Confederació, accepta els ingressos individuals, de cada Societat (19).

L'organització sindical revifarà arran de la crisi del 1917. Al V Congrés de la Fnoae (Saragossa, maig 1917), la Federació Provincial de Tarragona comptabilitza 15 seccions i 1.000 federats i la de Barcelona 7 seccions amb 700 federats (Apuntem que de les 80 seccions i 13.825 federats, el País Valencià registra 30 i 10.000, respectivament). A darreries del 1918, segons dades del VI Congrés de la Fnoae, les comarques meridionals presenten un fort creixement amb l'extensió de la Federació Provincial pel Priorat i la Ribera d'Ebre i de la Federació Comarcal de Valls, alhora adhenda a la Provincial, per la Conca de Barberà i el Baix Penedès. Comptat i debatut, el sindicalisme de classe és més fort que mai a les comarques meridionals i la influència dels anarcosindicalistes indiscutible. A tot estirar, els socialistes conservarien un cert predicament a les Terres de l'Ebre (20).

Els anarcosindicalistes plantejaren la batalla al camp en dues direccions: d'una banda, pel control del mercat de treball, és a dir, tot seguint l'exemple del Sindicat Unic volien forçar la contractació només dels jornalers associats i, per tant, assegurar una puja dels salaris; i per l'altra, la revisió dels contractes de conreu, en la línia de reduir la part de fruits del propietari alhora que obligar-li a una més gran contribució en els costos de producció. La conflictivitat fou especialment dura al Baix Penedès.

Els pagesos de Bellvei foren els primers, el mateix any 1917, en presentar demandes de revisió dels contractes de conreu. Les peticions foren presentades per escrit als propietaris i signades col·lectivament pels rabassaires afectats, amb l'amenaça, o advertència, que deixarien de treballar la terra dels propietaris que s'hi neguessin. La resposta majoritària dels propietaris fou la d'ignorar les reivindicacions presentades i emprendre la via judicial contra els rabassaires que deixaven la terra per treballar. El conflicte judicial entre el propietari Ramon Manyer i Socias i el rabassaire Francesc Huguet i Sans (vegeu A. MAYAYO, 1988, pp. 27-29), palesarà la gasivena del propietari, recolzada per la legalitat vigent, i la intel·ligència de l'actuació del parcer.

El 10 d'agost de 1918 se celebra l'acte de conciliació (no reeixit) al jutjat municipal de Bellvei. El rabassaire és acompanyat per Fidel Martí en qualitat d'home bo. A la demanda de danys i perjudicis ocasionats per la manca de treball a les terres interposada pel propietari, el rabassaire contesta:

"...en primer término el actor D. Ramón Manyer durante los tres últimos pasados años, ha dejado de cumplir el contrato verbal a que alude, desde el momento que no ha entregado al demandado la parte de estiércol que por el mismo venia obligado, que no es cierto abandonara el cultivo de la finca y convenido en el contrato referido por capricho pues en veinte y siete de octubre próximo pasado y por medio de atenta comunicación firmada por el que habla y otros, se le notificó que de no modificar las condiciones del contrato tantas veces dicho, seria imposible el cultivo, dado los muchos gastos que debido a la época excepcional actual ocasiona, que en trece de Diciembre de dicho año por medio de segunda comunicación, a nombre de la Sociedad "Trabajadores Agrícolas" de este pueblo se le notificó, que no accediendo a las peticiones que se interesaban en la primera comunicación, por no haber contestado el actor a la misma se hallaba obligado el demandado a dejar el cultivo en las fincas de referenci...".

La resposta argumenta la modificació contractua! en funció dels canvis que s'estan operant en l'esfera productiva. El recurs a la vaga, l'abandonament del conreu de la terra, és la mare dels ous de la controvèrsia, ja que la tradició

contractual explicitava l'obligació de treballar-la segons costum de bon pagès. El parcer raona la seva actitud, al costat dels incompliments contractuals del propietari i les notificacions prèvies, en el deure d'acceptar les disposicions de la Societat. Així, doncs, el parcer-rabassaire és sotmès a dues obligacions: la del propietari, de treballar la terra, i la de la Societat, de deixar de fer-ho si no accedeix a les demandes explicitades. Al capdavant, la responsabilitat és, en tot cas, de la Societat no d'ell.

L'acció dels pagesos de Bellvei tingué repercussions arreu del Baix Penedès i, en primer lloc, a Calafell, El Vendrell i Gornal. Molts jornals de terra quedaren per treballar. Un nou alè revolucionari feia rejevenir els vells mots de justícia i llibertat, timent com si fossin nous de trinca, les ansies d'emancipació social i la il·lusió per canviar les coses. A casa, al cafè, al mercat, al carrer, a cau d'orella, per tot brollaven les tres paraules màgiques: Rabassaires, Revolució i Rússia. El primer resultat positiu d'aquest moviment fou l'organització de la Federació Comarcal del Baix Penedès, federada a la Fnoae, que aplegava vint-i-tres pobles i llogarets dels vint-i-sis de la comarca. Pau Padro i Canyelles, d'El Vendrell, fou elegit president i Josep Torrents i Rossell, de Bellvei, secretari. Destaquem, així mateix, la presència d'un dels pioners del sindicalisme agrari penedesenc Joan Arans i Nin, nascut a Albinyana, futur secretari del Comitè Regional de Camperols de la Cnt l'any 1932.

L'Alt Camp fou l'altre focus conflictiu durant l'any 1918. L'agitació sindical en demanda d'augments salarials desfermà vagues a Brafim, Nulles i Alcover, on 250 jornalers reeixiren en les seves peticions després d'una setmana de vaga el mes de maig. La comunitat alcoverenca era, sens dubtes, una de les més polaritzades, d'aquelles del caixa o faixa, i la sang ambà al riu a darrenes del mateix any. El Centre Obrer fou immediatament clausurat.

Els propietaris agrícoles es preparen a consciència per combatre l'onada revolucionària, que pren volada, principalment, al Baix Penedès i l'Alt Camp, amb la vaga decretada a la fi de la verema de l'any 1918. El 13 de gener de 1919, per exemple, es constituïa l'"Asociación de Propietarios de la Comarca de Vendrell", la finalitat de la qual, és clar, era la defensa de la propietat. La situació es radicalitza arran de la vaga general convocada per l'incumpliment d'alliberar els presos amb motiu del pacte que donava fi a la vaga de "La Canadenca". A les zones rurals, pagesos i obrers de bracet protagonitzen un dels moments més conflictius de la seva història. Per molts era, com a Rússia, la lluita final.

El 24 de març esclata la vaga a Valls i una setmana després és assassinat Josep Caylà i Miracle, director del Banc de Valls i fundador del Sindicat Agrícola, entitat formada l'any 1918 pels propietaris agrícoles vallencs. El telegrama del Governador Civil adreçat al Ministre de la Governació és alligador:

"Recibo comunicación comandante puesto Guardia Civil de Valls dando cuenta detallada del asesinato director Banco Valls y creador allí Cámara de propietarios, José Caylà Miracle. Un desconocido que acechaba 10 noche dentro portal su domicilio disparole Browing por la espalda, hiriéndole mortalmente. Juzgado practica diligencias. Agresor no fué habido todavía pero sospéchase fundadamente sea un sindicalista de Sociedad Federación Agrícola que en última huelga sembró temor en la comarca con propaganda Bolcheviquista. He mandado Valls fiscal esta audiencia. Le saludo". (21)

L'assassinat de Josep Caylà és aprofitat per desferrar una forta repressió, que conduí a la detenció i desterrament dels dirigents sindicals vallencs. Fidel Martí era, és clar, el principal objectiu: "Amb motiu del trastorn social que commou a nostra pàtria, per ordre gubernativa fou detingut el cap del moviment anarquista de Valls i comarca En Fidel Martí" (22). La conflictivitat social al camp, tanmateix, no s'atura. Els diversos telegrams tramesos pel Governador Civil al Ministre del ram, ho palesen amb escreix. El 16 d'agost suggereix: "...que restablecimiento garantías constitucionales entiendo es conveniente aunque después de ultimarse recolección del campo". Cinc dies després, comunica la concenció d'efectius de la força pública al Penedès i afegeix la petició del Conde de Asalto de declarar l'estat de guerra com única garantia de frenar l'extensió del moviment revolucionari. El setmanar "EL BAIX PENEDES", per la seva banda, dona notícies d'un veremar sota la vigilància atenta dels soldats.

Els pagesos penedesencs, però, no es ressignen i passen a l'acció directa. Eren disposats a tot, menys a passar per l'adreçador. Primer, onerten les seves accions a la crema de pallers i destrucció de les collites. Quan això esdevingui insuficient, ondraran als grups d'acció de la Crt de Barcelona. El 20 d'octubre de 1919 no fou un dia qualsevol. Aquell dia, el tren de l'estació de Sant Vicenç Calders sortia, com de costum, lentament, esbufegant pels descosits. Aprofitant els pas calms i la sorollada de mil trons, hom baixà la finestreta, tregué la pistola, apuntà amb bon pols i disparà amb destressa un tret mortífer. Home i cavall rodolaren per terra barrejant els gemecs, la sang i la dissort.

"Tengo honor comunicar V.E. que según me participa alcalde Vendrell, el presidente asociación de propietarios de aquella localida, Don Juan Nin, ha sido víctima de un atentado quedando gravemente herido. Se desconoce autor pero es

de suponer venganza sindicalista originada por actuación pasada agrícola. Pido ampliación detalles y ordeno adopción medidas necesarias para el esclarecimiento hecho y captura autor. Le saludo”.

L'alcalde d'El Vendrell amplia la informació sobre l'assassinat de Joan Nin i Porta:

“La agresión de que fué víctima (...) tuvo lugar en una finca de su propiedad sita en el término de San Vicente dels Calders a unos cuatro km de esta villa mientras estaba arando dicho sujeto. El agresor le disparó un tiro por la espalda atravesándole la bala el pecho y saliendo por el otro lado hirió al caballo con el cual araba, el cual murió a consecuencia de la herida. El expresado Sr. Nin es cabo de distrito del somaten y Presidente de la asociación de propietarios recientemente creada a consecuencia del movimiento observado entre los obreros del campo, debiendo advertir que hace algún tiempo le destrozaron al agredido la cosecha de una de sus fincas...”.

Pau Padró, com Fidel Martí a Valls, hagué de carregar amb els neulers i passà dos mesos engarjolat a la presó d'El Vendrell. El cansament de pagesos i propietaris, després de dos anys de lluita oberta i sense repòs, conduïren a posar fi a la conflictiitat al camp, si més no a obrir una mena de parèntesi. El resultat fou, doncs, d'un cert empat, ja que si bé molts rabassaires del Baix penedès foren desnonats de les seves terres, per sempre més, cal fer constar que foren molts els que vegem millorades les seves condicions contractuals. La Societat de Bellvei sortí entortida del conflicte, bona prova d'això és la decisió, el març de 1921, d'ampliar el local amb la compra d'una finca adjacent.

Tot amb tot, el clima de terror desfermat per la brutal repressió de Martínez Anido s'escampà per tot el camp català. A les detencions, deportacions i empresonaments, dels dirigents sindicals seguí la clausura de la majoria de societats pageses i centres obrers. El desembre de 1919 les societats de Marçà i La Serra d'Almos transmetren telegrams al Ministre de Governació demanant-li el cessament del desterrament de Felip Borjau i el seu retorn a Reus, al costat de la seva família. Fidel Martí sofí un atemptat i, postenorment, fou deportat a peu, per conducció ordinària, per carretera, fins a Cincorres, municipi dels Ports, al País Valencià. Va estar-hi quasi mig any, però com sigui que, a la taverna, parlava dels fets sòcio-agrans als pagesos del poble, els mateixos terratinents van procurar fer-lo fora, cosa que van aconseguir (A. GAVALDA, pp. 52-53).

Les coses al Baix Penedès no eren figures d'un altre paner. Pau Padró passa set mesos, entre 1921 i 1922, a la presó Model de Barcelona i al seu retorn a El Vendrell, fou objecte d'un atemptat que tampoc reeixí. L'atemptat que sí reeixí fou l'efectuat pel grup d'acció anarquista català, format per Pere Mateu, Lluís Nicolau i Ramon Casanellas, contra el cap del Govern Eduardo Dato, el 8 de març de 1921. Pere Mateu era un jove sindicalista vallenc i, a la seva manera, intentà revenjà els pagesos represaliats de les seves contrades.

A les Terres de Ponent, la vaga de solidaritat amb els treballadors de "La Canadenca" atecta, principalment, Tremp, Aitona i Serós. A la "Carbonifera del Ebro", situada a Almatret, cinc-cents treballadors anaren a la vaga i hagué d'intervenir la Guàrdia Civil.

A les comarques gironines, la vaga general fou seguida amb especial intensitat a Figueres, Olot, Palafrugell i La Llagosta. Però la conflictiitat social, en la qual destaquen els treballadors relacionats amb la indústria surera (23), continuà durant tot l'any. El primer d'abril es declara vaga general a Girona i Salt. El fabricant de

botons Cristóbal Grover replica, tres dies més tard, amb un locaut que deixa mil persones al carrer. Durant el mes d'agost es produeixen vagues a Palafrugell, Olot i Ripoll, a favor de la jornada de vuit hores. Els empresaris de Ripoll, el dia 19, tanques portes i dos mil treballadors són acomiadats. El dia 6 de setembre són detinguts a l'Escala, al número 13 del carrer Roca, Francesc Miranda i Loncha, Antoni Puig i Ortega, un barber expulsat de Barcelona i, segons els informes policials, l'amistançada del "Noi del Sucre". Tots plegats formaven part de l'anomenat "Grupo de los 14".

El novembre de 1919 les aigües encara no havien tornat al seu llit. El Governador Civil ho advertia al Ministre del ram: "(en) Olot y su comarca desde hace tiempo reina intranquilidad a causa del sindicalismo agrario y obrero que tiene allí muy adelantada organización y esperan cualquier cosa para declarar huelga General". La patronal tampoc es mocava amb mitja màniga i acorda, a darreries del mes de desembre, un locaut generalitzat a Sant Feliu de Guixols, Calonge, Cassa de la Selva, Olot, Llagostera (350 treballadors) i Palafrugell (2.259 treballadors).

Així, doncs, podem afirmar la gran empenta del sindicalisme agrari de classe en aquesta conjuntura i el paper hegemònic de l'anarcosindicalisme. No endebades, el VI Congrés de la Fnoae, celebrat a València del 25 al 27 de desembre de 1918, aprova definitivament la integració de l'organització a la Cnt, tot i que mantindrà la Federació fins la celebració del Congrés de la Cnt. L'informe presentat al Congrés de la Cnt, que tingué lloc al Teatro de la Comedia de Madrid del 10 al 18 de desembre de 1919, recollí la forta penetració dins els pagesos i la importància de l'aliança d'obriers del camp i la ciutat per a conquerir el poder social:

"Nunca hemos creído que en España la actitud de esos trabajadores pudiera ser un peligro reaccionario. Ese temor, que fundamentalmente preocupa a los revolucionarios de otros países, no puede existir, hoy menos que nunca, para nosotros. Todo el proletariado andaluz agrario, sinceramente comunista, está con nosotros; lo está el de Levante, el de Aragón y lo está -y este es el hecho más trascendental- el proletariado agrario de Cataluña, que vive con relativo desahogo.

En pocos meses, la organización obrera de las comarcas agrícolas catalanas ha crecido en proporciones alentadoras. TODA la provincia de Tarragona ha ingresado en la C.N.T. y está en camino de pasar lo mismo en la provincia de Lérida.

La incorporación de los campesinos al movimiento emancipador del proletariado puede considerarse como definitiva. El hecho que cierto político temía tanto se produjera -que el obrero del campo diese la mano al de la ciudad- se ha realizado ya. Inútil es encarecer su enorme trascendencia."

La força de l'anarcosindicalisme agrari d'aquest període ens la recorda Ferr. Sagarra ("Anteo") en un article publicat l'any 1929 dirigit a revifar els ànims i vertebrar de bell nou el moviment sindical. Pareu atenció, més enllà de les dades, en la forma d'organització sindical a partir dels centres comarcals.

"...pero si diremos que tenemos grandes esperanzas en el resurgir más o menos inmediato del espíritu de asociación y combatividad que caracterizó a la organización rural tarraconense, hecho que la situó durante el período glorioso 1918-1923 de la C.N.T. en lugar preferente -si en nuestros medios cupieron las preferencias- por el gran número de pueblos rurales organizados, y por la elástica y bien trabada organización comarcal.

Nosotros no podemos menos que recordar lo bien organizados que estaban las comarcas de Vendrell con unos 26 pueblos organizados; la de Valls, con unos 20 pueblos; la de Montblanc, con 16 pueblos; la del Alto y Bajo Priorato, con más de 25 pueblos; con la joven pero ya pujante comarca del Delta del Ebro, con unos 8 pueblos; con núcleos de amigos y organismos en los pueblos de las márgenes del Ebro y en los montes y campos de Gandesa, como Bot, Horta, Cherta, Flix y otros muchos que no recordamos, y los 15 ó 20 pueblos que se agrupaban alrededor de Reus y Tarragona. Todos estos pueblos enlazados en sus comarcas, bien trabajados con una propaganda activa y bastante eficaz de los principios que informan la CNT, hizo posible que se formaran núcleos de militantes abnegados y estudiosos que en dondequiera que uno se encaminara, se encontraba con camaradas jóvenes llenos de fé y entusiasmo que, exponentes de nuestro ideario, sembraban la esperanza y el deseo de una sociedad más justa y más libre entre los vejados y sufridos campesinos. Por todo eso yo creo en un posible y próximo resurgir de la organización rural. (...)

A esa labor de captación de nuevos efectivos y nuevos entusiasmos, pueden, y deben ayudar en gran manera los camaradas de las ciudades centros de comarca, pues son los más indicados por su posición central y estar más al corriente de las actividades confederales y sería más fácil acoplar y ordenar las actividades de los camaradas dispersos en los pueblos". ("ACCION SOCIAL OBRERA", 12-X-1929)

Tanmateix, les resolucions del Congrés de la Comedia expressaven la subordinació del camp a la ciutat. L'anarcosindicalisme català imposà el seu model de sindicats únics, aprovats l'any anterior al Congrés de Sarrià, amb el qual, dissolta la Fnoae, deixava els pagesos sense un instrument adient d'organització i de lluita. Els comentaris realitzats per Ramon Porté, vint anys després, són prou eloqüents:

"La Voz del campesino" se leía con una fe religiosa, al desaparecer este, fue como el campo la puesta de sol. Perdida la personalidad orgánica del movimiento campesino fue como matar toda posibilidad de realizar un estudio minucioso de los enormes problemas planteados para convertirse en una fuerza sin empuje que seguía la estela impetuosa del proletariado industrial. La UGT jamás trató los problemas del minifundio entre sus adherentes campesinos y jornaleros. Pasan los años en las condiciones señaladas como si a la CNT no le importasen lo más mínimo los agricultores; alguna que otra vez la organización confederal se acordaba del campo y se proponía dedicar una página de "Solidaridad Obrera" a las cuestiones agrícolas, esta página duraba poco tiempo, cualquier acontecimiento de carácter político o social llenaba la página del diario y el campo quedaba como un anuncio de negocios.

La supresión del espacio campesino se quería atribuir a la falta de colaboración, puede que sea así, pero también es verdad que muchos de los trabajos enviados por auténticos campesinos al encargado de confeccionar la página agrícola, por entender que los artículos no se ajustaban a las formas de acción directa o por salirse de los principios de la Confederación, los tiraba al cesto; otras veces por estar mal redactados los escritos no se tomaba la molestia de corregirlos y de corregirlos los transformaba de tal manera que el mismo autor no los hubiese conocido de no estar estampada su firma. No queremos acusar a nadie de mala fe, pero sí de incompetencia del encargado de dirigir la página agrícola. (...)

Si pasamos a tratar lo que ocurría en plenos y congresos de carácter regional o nacional nos encontraremos con errores gravísimos. En el año 1921 se celebró un pleno regional de campesinos en Barcelona, en el sindicato del ramo de la construcción, calle del Círculo número 10, este domicilio se convirtió en una reunión de amigos sin más trascendencia que pasar dos o tres días en la ciudad Condal. Nada práctico salió del pleno para una trayectoria que encuadrarse a los agricultores catalanes".

Josep Torrents, secretari de la Federació Comarcal del Baix Penedès i assistent al Congrés de la Comedia, hagué de tocar al dos cap a França per tal de fugir de l'onada repressiva, així com del servei militar. Anys després descriu el moviment revolucionari del 1918-1920 amb recança i ressentiment contra el pensament i la manera de fer dels anarcosindicalistes. Aquestes reflexions, però, són fruit d'una conjuntura diferent, del 1932, i d'un procés de reflexió profund que inicià a França. No endebades, Torrents tornà de París fet un comunista i ara s'havia adscrit sindicalment a la Ur i políticament al Boc.

"De la comarca salieron hombres dispuestos a propagar la buena nueva. Lo mismo que las setas, nacieron con una rapidez asombrosa los redentores. Los campesinos se organizaron alrededor de aquel fuego artificial.

Desconocedores de una verdadera teoría revolucionaria, los jefes se dejaban mecer por elucubraciones demagógicas que iban desde el espiritismo y el panteísmo, hasta el sentimentalismo cristiano, pasando por el terrorismo, el apoliticismo, la acción directa y demás manifestaciones pintorescas de la Anarquía. La masa, contaminada por una filosofía tan expresiva, se dejó conducir.

Se plantearon conflictos a la burguesía, confiando al azar y a la Revolución social, que imaginábamos muy cerca. Hablábamos continuamente de revolución y no sospechábamos, ni remotamente, que con nuestras improvisadas teorías anarquistas actuábamos de contrarrevolucionarios. Sin teoría revolucionaria nuestra táctica en el planteamiento del conflicto fué un desastre. (...)

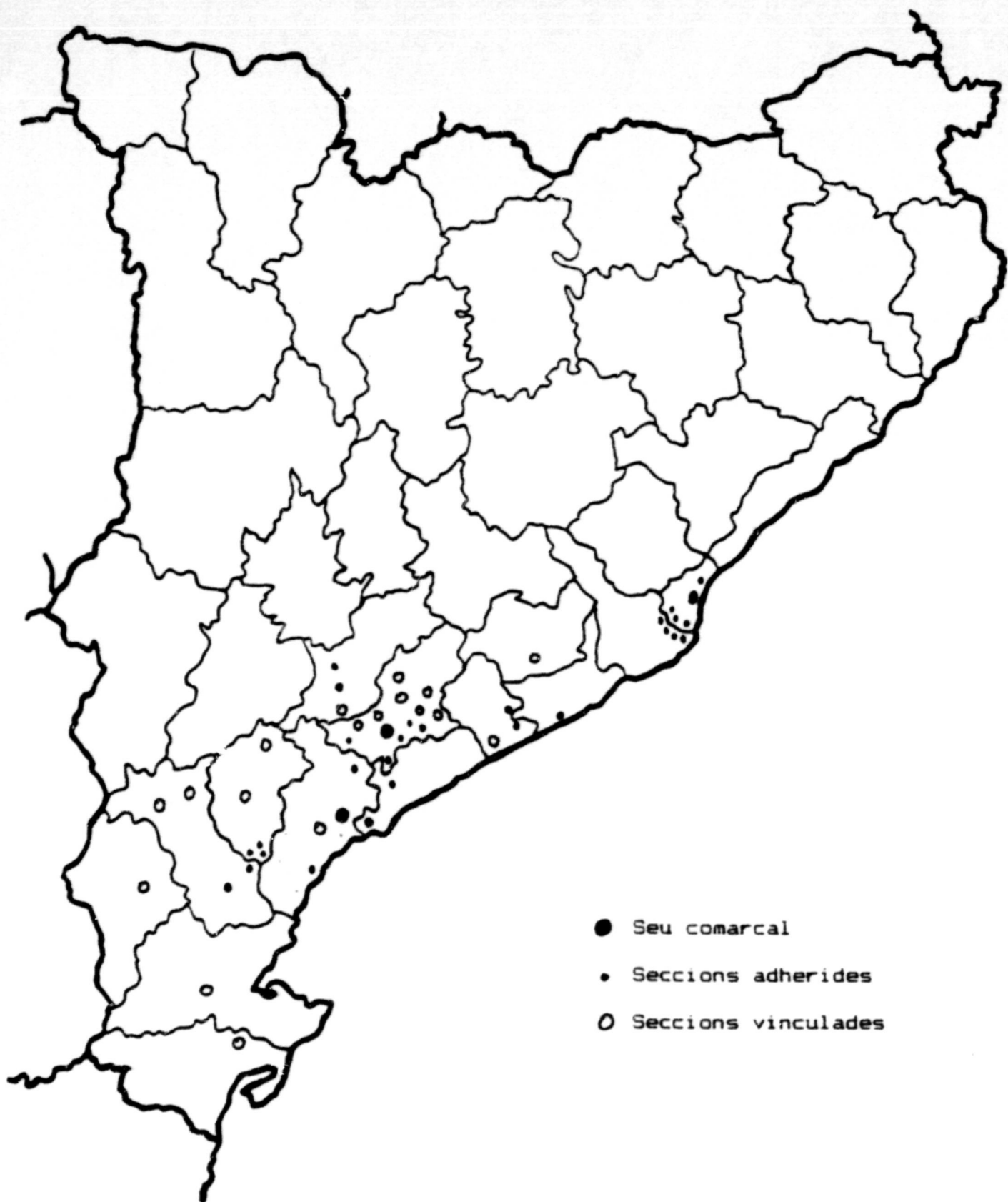
¡Abandonar la tierra! ¡Renunciar al trabajo efectuado en la misma, que había enriquecido con mejoras a la propiedad y que a veces era obra de varias generaciones! ¡Abandonar en pleno rendimiento las plantaciones de viña, arboleda secular de olivos, almendros y algarrobos, hijos de nuestro esfuerzo y del de nuestros ascendientes! Llevados por una teoría estúpida, incluso firmamos nuestra renuncia.

Confiando en la bondad humana y en el poder "persuasivo" de la doctrina por una parte y por otra con nuestro valor personal y la Revolución que se aproximaba, creíamos vernos libres de esta plaga maldita de todos los tiempos: los esquirols. Si vinieran, los alejaríamos con nuestros argumentos o les partiríamos el alma. Y vinieron, y se quedaron con la tierra que nosotros trabajábamos.

La experiencia nos ha aleccionado. La tierra que trabajamos no debemos dejarla nunca para recabar mejoras al propietario. Abandonar la tierra es abandonar la lucha. Renunciar el derecho de "rabassaire" como hicimos torpemente es claudicar ante el adversario. Nosotros no debemos abandonar nunca la tierra, por ella y para que sea de quien la trabaja lucharemos con tesón, haciendo el máximo sacrificio.

Los campesinos, decepcionados por una derrota fulminante y estúpida, amargados por la desilusión de una teoría simplista y avergonzados de las insuficiencias de unos líderes que a pesar de la aleccionadora experiencia aún persisten ridiculizándose con andanzas quijotescas, abandonaron la organización sin ruido, dejando en ella los profesionales de la astracanada, artífices de derrotas y eternos soñadores de Babia...". ("LA BATALLA", 17 XI-32)

FEDERACION NACIONAL DE OBREROS AGRICULTORES (1915-18)

FEDERACIONS, SECCIONS I ASSOCIATS EL 1918.

Federació comarcal de Barcelona.

- Barcelona i radi.....	100 (150)
- Sant Feliu del Llobregat.....	125 (105)
- El Prat del Llobregat.....	125 (200)
- Sant Andreu de Palomar.....	75 (---)
- Esplugues del Llobregat.....	50 (50)
- Sant Joan Despi.....	60 (---)
- Sant Just Desvern.....	35 (50)
- L'Hospitalet del Llobregat.....	- (115)
- Badalona.....	- (60)
- Cornellà del Llobregat.....	- (60)

Federació Provincial d'Obrers del Camp (Tarragona).

- Reus.....	50
- Mont-roig.....	100
- Marçà.....	500
- Els Guiamets.....	30
- La Serra d'Aïmos.....	25
* Sense dades d'afiliació: Capçanes, La Selva del Camp, El Morell, Tivissa, Ulldemolins i Vila-seca.	
* Seccions vinculades sense federar: Riudecols, Riba-roja, Gandesa, La Palma d'Ebre, Amposta, Tortosa i Torroja.	

Federació comarcal de Valls (adherida a la Provincial).

- Valls.....	300
- Bellvei del Penedès.....	125
- L'Arboç.....	125
- Montblanc.....	100
- Vallmoll.....	100
- Nulles.....	60
- Vilabella.....	40
- Alcover.....	35
* Sense dades d'afiliació: Puigpelat i Solivella.	
* Seccions vinculades sense federar: El Vendrell (150), Cabra (80), El Pla de Cabra (80), Bràfim (70), Picamoixons (25), Alió (20), Vila-rodona i Vilaverd.	

NOTES: a) Les dades entre parèntesi de la Federació comarcal de Barcelona corresponen al gener de 1915 ("LA VOZ DEL CAMPESINO", núm 29, 15-I-1915). b) Cal fer constar també la secció important de Vilanova i la Geltrú i, sense federar, Vilafranca del Penedès. c) La mitjana de cotitzacions, de federats, als diversos congressos de la Fnoae era de set-cents per la Federació comarcal de Barcelona i de mil per la Federació provincial de Tarragona, la comarcal de Valls inclosa.

FONT: Actes del VI Congrés de la Fnoae celebrat a València els dies 25, 26 i 27 de desembre de 1918, completades amb les informacions recollides a "LA VOZ DEL CAMPESINO".

* L'anarcosindicalisme agrari durant els anys trenta.

El desballestament de la Confederació fou un dels principals objectius de la Dictadura de Primo de Rivera. La majoria de societats pageses de tarannà anarcosindicalista foren immediatament clausurades per l'autoritat governativa. Mentre moltes entitats i publicacions recuperaren ben aviat una certa normalitat bo i modificant els estatuts o canviant el nom de la capçalera, les societats pageses significades durant el conflicte social hagueren de fer mans i mànigues per tornar a obrir de bell nou les portes. La Societat de Bellvei tardà prop de cinc anys a surar i després de fer tots els papers de l'auca davant el Govern Civil de Tarragona. En aquest sentit, hagueren d'acceptar un article adicional al reglament, previament modificat, redactat pel mateix Govern Civil com condició "sine qua non" per l'obertura del local social:

"No se permitirá comentario ni discusión sobre ideas disolventes en el local Social, así como tampoco campañas tendenciosas que vayan en contra de la Unidad Nacional. Puede uno sentirse orgulloso de haber nacido en Región determinada, pero antes que nada, ha de sentirse Español, y como tal, respetar y acatar las leyes establecidas. El que faltare a este artículo, será expulsado de la Sociedad sin perjuicio de pasar el tanto de culpa a los tribunales". (24)

Durant aquests anys de Dictadura, l'activitat dels anarcosindicalistes a les zones rurals destacarà per la cura dels presos i l'acolliment dels desterrats, així com per les trobades que, de tant en tant, els dies de festa, organitzaran bo i combinant la teca i la gresca amb la discussió i els projectes revolucionaris. La formada de joves pagesos del Camp de Tarragona i la Conca de Barberà pastada per Fiel Martí mantindrà encesa la flama llibertària, si més no les brases necessàries per fer foc nou. El grup dirigent serà format per: Pere Sagarra i Boronat i Josep Piñas i Serra a l'Alt Camp, Joan Arans i Nin al Penedès i Ramon Porté i Dalmau a la Conca de Barberà. El primer serà l'ideòleg, Porté el predicador i els altres dos els organitzadors. Tots plegats, són tallats pel mateix patró: joves afaïçonats per l'anarcosindicalisme en el període 1917-23, petits propietaris o menestrals, autodidactes, lletraferits, amants del teatre i entusiastes de la "REVISTA BLANCA", Malatesta, Reclús.... Són uns poetes de la revolució però tocant de peus a terra (25).

L'any 1930 dues dotzenes de pagesos es reuniren a Vilafranca del Penedès convocats pel Comitè Regional de la Cnt. Tanmateix, les propostes de donar vida a una federació pagesa i un portantveu propi s'estavellaven contra els criteris

orgànics de la direcció. Entretant la Ur començarà a sortir del marc estricte de la circumscripció de Barcelona i s'estendrà pel Baix Penedès i el Camp de Tarragona treient de polleguera els dirigents anarcosindicalistes. Pere Sagarra reaccionarà rabiosament davant la decisió de la Societat de Cabra del Camp, un dels feus Confederals, d'ingressar a la Ur per tal d'acollir-se a la cobertura legal que proporciona aquesta organització.

"La "Unió de Rabassaires", en el fondo, no es más que el escabel (sic) de que intenta valerse el partido republicano catalán para la consecución de unas cuantas actas de diputados. Su eficacia como organización de la clase obrera campesina es nula. La mayor parte de los pleitos que han intentado resolver los ha perdido, y los ha perdido porque la actual legislación agraria está hecha con miras a favorecer a los terratenientes.

Ya comprendo que el sentimiento que guía a estos camaradas a acercarse a la "Unió de Rabassaires" es un sentimiento egoista, previsor. Ellos piensan que por una minima cuota pueden tener un abogado de balde para sus pleitos. Eso es verdad, si es verdad. Pero lo que es verdad es que su independencia social y política queda de hecho hipotecada por el partido republicano catalán que es el director e inspirador de los "rabassaires". Y en el hecho de dar estas ventajas de defender pleitos de balde por una minima cuota, se ve bien claramente el espíritu ambiguo de los dirigentes de la U. de R. puesto que, incapaces de conquistarse a las masas campesinas por su programa agrario, intenten atraerlo por un sentimiento bajamente utilitario". ("ACCION", 23-XI-1930)

L'orientació urbana de la Confederació es palesa novament en els dictàmens i resolucions del Congrés del 1931. L'anarcosindicalisme agrari es trobarà mancat d'allò que és fonamental per a què les idees visquin: la organització. Al capdavall, la influència creixent de la Fai i l'escissió dels "trentistes", a la qual faran costat la majoria dels dirigents pagesos, conduirà l'anarcosindicalisme agrari a un carreró sense sortida.

El tòpic que identifica els pagesos anarquistes com una colla de menjacapellans tronats i les col·lectivitats del 1936-38 com a filles de la improvisació, quan no de la irracionalitat, fa figa davant l'anàlisi acurada del pensament, la propaganda, oral i escrita, i l'acció sindical de l'anarcosindicalisme agrari. La mare dels ous de l'atzucac és la derrota de les posicions dels dirigents pagesos en el si de la pròpia organització Confederat. Abans, però, intentarem exposar el pensament agrari, sobretot a partir dels escrits de Pere Sagarra, al voltant de tres elements claus: els petits propietaris, el cooperativisme i el projecte de societat futura.

Els petits propietaris constituïran l'espinada de la Confederació al Camp de Tarragona i Pere Sagarra intentarà, reiteradament, explicar-ho als sindicalistes urbans:

"Y lo que causará extrañeza en muchos camaradas ciudadanos es que la mayor parte de sus militantes prestigiosos son campesinos pequeños propietarios que, aparentemente, nada pueden esperar de la organización, ya que ellos no viven explotados por nadie e incluso los hay que necesitan ayuda ajena para el buen cultivo de sus tierras (...) Lo que queremos indicar es que, a pesar de la pequeña propiedad, y quizá debido a ello, los campesinos asimilan los ideales de emancipación social que encarna la Confederación y que, en este aspecto, los campesinos no serán obstáculo insuperable como erróneamente se ha creído en nuestros medios". ("SOLIDARIDAD OBRERA", 27-XII-1931)

Malgrat tot, la Confederació continuarà amufant el nas davant els petits propietaris i els considerarà un be negre amb potes rosses. Si la figura del petit propietari com aliat de classe era difícil d'entendre, el recolzament al cooperativisme encara ho serà més, d'acceptar. La col·laboració entre les classes era, a parer dels doctrinaris, antinòmic amb el desenvolupament de la revolució social. El cooperativisme agrari només posava l'accent en l'esfera productiva sense posar en qüestió el règim de la propietat, millorava les condicions de vida i, per tant, esmorteïa les ànsies de transformació. Representava, al capdavall, la xocolata del lloco. Cosa de reformistes.

El cooperativisme agrari tenia, tanmateix, un vertent revolucionari, és a dir, havia imposat la igualtat d'un home un vot i lluitat aferrissadament contra la pitjor plaga: els comerciants. Encara més, les activitats socials de moltes cooperatives -locals propis, biblioteca, conferències, teatre...- havien esdevingut la principal escola dels pagesos. El cooperativisme no era, és clar, l'objectiu final però servia d'instrument de defensa i d'aprenentatge.

"Mientras esto liega (el comunismo libertario), la cooperativa va haciendo más efectivas estas conquistas parciales y a la vez, adiestra a la clase trabajadora a organizarse la vida por su propio esfuerzo sin intermedios y sin clases parásitas, haciendo como un aprendizaje de la sociedad comunista". ("SOLIDARIDAD OBRERA", 7-VII-1931)

Pere Sagarra, a despit de ser catalogat com a reformista, insistirà en la necessitat de la via cooperativa i, sobretot, en no pixar fora del test de la realitat social:

"Hasta hace bien poco en nuestro campo (la Confederació) el cooperativismo era un concepto "tabú". Interesarse por tal movimiento económico era tanto como ser motejado de reformista y aburguesado. (...)

Lo cierto es que, a pesar de la crítica que del cooperativismo se ha hecho aquí, en Cataluña muchos obreros conscientes, y aún significados militantes, han actuado con entusiasmo en el movimiento cooperativista. (...)

A nuestro entender, justo al Sindicato de Trabajadores (jornaleros, arrendadores, aparceros y medieros y pequeños propietarios) debe crearse la sección cooperativista, con administración y desarrollo completamente autónomos. (...) Hay que hacer que la cooperativa sea como un apéndice, como un desdoblamiento autónomo del sindicato. Hay que tener valentía moral para aceptar las realidades de la vida y encauzarlas para posibilitar la eficiencia de un pronto cambio social y económico de la sociedad". ("SOLIDARIDAD OBRERA", 3-I-1932)

La societat futura en el pensament agrari anarcosindicalista es fonamenta en el principi de propietat i treball col·lectiu de la terra. I els seus dirigents no hi renunciarien en cap moment, ans al contrari, tot just albirat el nou règim republicà, pregonaran la necessitat de començar a posar en pràctica el somni covat pel sindicalisme revolucionari. Fem-ne cinc cèntims.

La palanca que canviarà el món de base és el Sindicat de treballadors del camp, el qual ha de procedir a la incautació de les terres no conreades directament pels seus propietaris. Així, doncs, respectaran la petita propietat d'aquells que no vulguin incorporar-se, voluntariament, al Sindicat, així com lliuraran a tots els propietaris una parcel·la suficient per a poder viure del seu treball "para evitar luchas y resistencias que podrian entorpecer la marcha ascendente de la organización del orden nuevo".

Aleshores, el Sindicat procedirà a la planificació dels conreus, concentració parcel·l·lària i especialització segons les característiques més adients de la terra, i del treball en brigades de vint-i-cinc o cinquanta persones. La intensificació dels conreus anirà acompanyada de la construcció d'una granja d'on, al costat de la producció ramadera, se'n treu profit dels fems per l'adobament de la terra. La mecanització, "hay que industrializar la agricultura en cuanto a la organización y administración del trabajo", és considerada una altra necessitat, ja que permetria alliberar els pagesos de l'esforç físic i de les llargues jornades de treball. A la fi, el repartiment dels fruits tindria com a base les necessitats familiars més que

l'aportació individual de treball. Els productes sobrers serien objecte d'intercanvi amb d'altres municipis per tal d'adquirir productes, agrícoles o industrials, no produïts pel mateix municipi.

El jardí de l'Edèn, doncs, és dibuixat amb tota claretat pels anarcosindicalistes des del principi de l'adveniment de la República:

"Que cada campesino se sienta dueño de todas las tierras municipales y solidario de sus camaradas de trabajo como si fueran accionistas de un taller industrial y como si su esfuerzo fuera como una pequeña rueda de ese gran mecanismo simple y magnífico que puede ser una comuna rural". ("SOLIDARIDAD OBRERA", 26 VII 1931)

L'anarcosindicalisme agrari impulsat pels petits propietaris, doncs, intentaren combinar la defensa dels interessos immediats dels pagesos, solidaritat amb el moviment labassaire i foment del cooperativisme, amb un projecte social de transformació radical. Des d'aquesta perspectiva consideraren les conquestes econòmiques assolides en els primers anys de legislació republicana com un factor d'avenç, més que de paralització, del moviment revolucionari. La solució definitiva no era la Reforma Agrària, tal com indicava Sagarra en el seu llibre (26), sinó la socialització de la terra i el comunisme rural. No hi havia volta de full. I els pagesos decebutos pels republicans reformistes, tard o d'hora, seguien els postulats de la Confederació com el poble d'Israel seguí Moisès cap a la terra promesa. El juliol de 1936, la condòria féu caure les muralles de Jencó del camp català.

La creació d'una Federació Regional Camperola fou acompanyada de tot un reguitzell de despropòsits. L'octubre de 1931, Joan Arans del Sindicat de Vilanova i la Geltrú és nomenat responsable de les qüestions del camp i secretari provisional del futur Comitè Regional de Camperols. Arans, però, dimetirà en el Ple extraordinari de Sabadell, celebrat el 4 d'abril de 1932, tot indicant la manca de suport del Comitè Regional de la Confederació. La intervenció, posterior, de Pere Sagarra aconseguí que Arans reconsideri la seva dimissió i la crisi es resolta, el 12 de juny, en una entrevista d'una comissió formada per Piñas, Sagarra i Arans amb el Comitè Regional.

Malgrat el principi d'acord assolit, "La Soli", en l'editorial del dia 9 de juliol, critica durament la propaganda feta als pagesos i confia en un canvi d'orientació en el sentit d'explicar amb tots els ets i uts el projecte revolucionari vinculat amb els postulats de la Crf. Curiosament, el mateix dissabte, els anarcosindicalistes de Valls i Montblanc demostren la seva força davant la gira propagandística organitzada per la Ur i protagonitzada pel tàndem Companys-Aragai. A Valls no

pogueren parlar a la Societat Agrícola amb l'excusa de que no existia, a la Societat, secció de la Ur. A Montblanc, si que parlaren, però no acceptaren la controvèrsia proposada per Ramon Porté enmig d'un clima hostil.

Finalment, els dies 8, 9, 10 i 11 de setembre de 1932, se celebra a Vilatorrada el Congrés Regional de Camperols. Asisteixen, segons la pròpia organització, cinquanta delegats en representació de més de 25.000 pagesos de totes les comarques de Catalunya. El trenta per cent dels sindicats representats pertanyen a l'Alt Camp i la Conca de Barberà. Les relacions amb l'Acció Social Agrària de Girona són excel·lents i assisteix, a tall d'observador, una representació d'aquesta Federació de Sindicats. A les Terres de Ponent hi ha, per la seva banda, oberta hostilitat amb la Unió Provincial Agrària donada la competitivitat sindical d'amoixues organitzacions. Malgrat l'efervescència del sindicat influenciat pel Boc, la tradició combativa de la Cnt es manté ferma a les Garrigues i el Baix Segre, principalment a Balaguer, La Fuliola, Camarasa, Serós, Alguairó, la Granadella, Arbúcia, Cervià....Tal com diu Barull: "...la actuación d algunos pueblos durante la República y luego en la coyuntura 1936-38, demuestra que la central anarcosindicalista no perdió, ni mucho menos, todas sus posiciones en la provincia de Lérida" (1973, p. 122).

El Congrés aprova que "podran pertenecer al Sindicato (...) jornaleros, aparceros, rabasaires, arrendatarios, mozos, pequeños propietarios que vivan de su trabajo e incluso aquellos que tengan un solo jornalero". En el capítol de resolucions ratifiquen el principi ideològic del comunisme llibertari i de l'acció directa, sense renunciar als beneficis de l'acció legislativa i del cooperativisme. Es proposa que Valls sigui la seu del Comitè i que s'estudiï la viabilitat d'editar una publicació específicament pagesa (Sagarra suggerirà el nom d' "ACCION CAMPESINA"). Entretant, demanen que "La Soli" publiqui una fulla periòdica sobre el camp i que el redactor sigui un pagès de debò (27). Així mateix, es decideix endegar una gira propagandística per tot Catalunya i Ramon Porté n'és elegit responsable de coordinar-la (28).

Des de Valls, de la mà de Josep Piñas, els escrits de Sagarra i la veu de Porté, la Confederació passa a l'ofensiva en l'organització sindical dels pagesos. D'una banda irena la penetració de la Ur a les comarques meridionals i per l'altra pica l'ullet a la Unió Agrària de Lleida i l'Acció Social Agrària de Girona. La finalitat es fer baixar els fums a la Ur i posar-la entre les cordes amb la proposta d'una Federació Regional de pagesos unitària i independent, que aplegaria darrere seu a més de cent mil famílies pageses. De fet, l'èxit de la massiva manifestació del sis de

novembre de 1932 a Tarragona, precedida d'una gran agiació arreu de les comarques, fou, sens dubtes, la unitat d'acció entre els Confederales i la Ur, amb l'empenta gens menyspreable del Boc (29).

Tanmateix, quan el frec a frec amb la Ur és més intens s'obre l'esquerda dins la Confederació. Els primers mesos del 1933 són els de la pugna per l'hegemonia de la Cnt, si més no del procés de marginació dels postulats anomenats trentistes. La Fai comença a criticar obertament la tasca del Comitè Regional de Camperols i, concretament, de les comarcals de Valls i Montblanc. Es queixen, entre d'altres coses, de la presència reiterada de Peiró, Fornells i Pestaña en els actes de propaganda, mentre es posen entrebancs a la participació de dirigents com la Federica Montseny. En el Ple Regional de Sindicats, celebrat el mes de març, les posicions trentistes són escombrades definitivament. Portó acusa al sector faista, representat pel sindicats del Delta de l'Ebre, de fugir d'estudi en la gran mobilització del mes de novembre a Tarragona, "fets i no paraules", i de ceguera davant els problemes reals del pagesos catalans:

"...al tratar el punto del orden del día que se refería al campo se acusó de reformistas y otras flores a los delegados que sosteníamos un criterio acertado de las cuestiones agrícolas, algunas de las cuales no estaban refidas con la legislación agraria que se iba efectuando, teniendo en cuenta la heterogeneidad del campo catalán (medieros, aparceros, arrendatarios, "rabassaires" y pequeños propietarios) en el cual es difícil de aplicar "la acción directa", tal cual muchos la interpretan..."

Sagarra escriurà a "La Soli" tot un seguit d'articles recriminatoris contra l'actitud de la Fai bo i acusant-la de desnaturalitzar el moviment Confederal. En el darrer que li serà publicat, el 25 de març de 1933, critica agrament la visió estreta dels anarcosindicalistes d'Amposta. Joan Reverté tampoc es mossegarà la llengua:

"Yo dije en el Pleno y lo repito, que la comarca de Tortosa y sobre todo los pueblos en que se cultiva el arroz tienen otra característica que la comarca de Valls, por ejemplo.

A nosotros no nos interesa la revisión de los contratos de arriendo, aparte de algunos trabajadores que llevan en arriendo dos o tres jornales de tierra arrozal, los demás son gente avaras que acaparan la tierra, y no se conforman por llevar la que ellos pueden cultivar, sino que acaparan toda la que pueden y luego explotan hasta el extremo a sus obreros. Además, los trabajadores de Amposta saben que, aunque les rebajen el arriendo nada solucionan; pues lo que ganan por una parte,

lo pierden por otra, y siempre tienen que morir a manos de los capitalistas: para que les presten dinero, para que les fien el abono, para que les compren el arroz, etc, etc.

Ya sé que el compañero "Anteo" me saldrá con lo de las cooperativas; yo no es que sea contrario al cooperativismo, lo que es que no veo la posibilidad de llevarlo a la práctica con buen resultado mientras subsista el régimen capitalista. (...)

Ya he dicho que del cultivo de las algarobas, olivas, viñas, etc, al cultivo de arroz, hay tanta diferencia como de la noche al día. Nosotros aconsejamos que abandonen las tierras, porque es preferible abandonarlas que trabajarlas en las condiciones que lo hacen, y de no ser así nuestro Sindicato no tendría ninguna fuerza y hoy es el terror de la comarca, porque los campesinos que lo integran no tienen ningún compromiso contraído con nadie. (...)

Yo sé muy bien que en la comarca de Valls, hay muchos pequeños propietarios que simpatizan con la C.N.T.. Tal vez el camarada "Anteo" es uno de ellos como lo es el camarada Porté.

¿Pero cree el camarada "Anteo", que los campesinos de Cataluña serán un factor impulsivo para la revolución social? Yo creo que no. Los "rabassaires", a mi entender, serán un obstáculo para la próxima revolución: los que le darán un empuje formidable que culminará con el triunfo serán los campesinos de Andalucía." ("SOLIDARIDAD OBRERA", 5-VII-1933)

No hi ha possibilitat d'entesa, car els discursos són cada cop més antagònics. El dia 4 de juny, Josep Piñas assisteix al primer ple dels Sindicats d'Oposició en representació de set sindicats, majoritàriament agrícoles, de la comarca de Valls. A damunt de mes, el grup dirigent de l'anarcosindicalisme agrari trenca amb la Cnt-Fai. Ramon Porté ho recordarà d'aquesta manera:

"Los que no estuvimos de acuerdo con las directrices que seguía la CNT en muchos aspectos, entre otros la cuestión agraria por la oposición sistemática de los grupos de la FAI, que para mí distan mucho de ser ácratas, formamos el movimiento de oposición conocido como "trentistas", en este sector estábamos la mayor parte de los militantes del campo que teníamos un concepto más amplio de los problemas del campo.

El movimiento en el campo de la CNT oficial quedó reducido a pequeños grupos sin importancia. Se conservaron organizaciones fuertes en los pueblos donde dominaba la oposición (trentistas); ni en Valls ni en Montblanc nada tuvo que hacer

la "Unió de Rabassaires", en cambio en los pueblos en los cuales los militantes campesinos no pisaban tierra firme, la "Unió de Rabassaires", arraigó y se consolidó. Esto demuestra el resultado de cada interpretación..."

Els enfrontaments fratricides dels anarcosindicalistes repercutiran en el panorama del sindicalisme agrari català. La Ur consolida la seva hegemonia i esdevé el punt de referència indiscutible. La Cnt es replega a les zones jornaleres de les Terres de l'Ebre i les rodalies de Barcelona. Els trentistes, com indicava Porté, cavem trinxeres a l'Alt Camp i la Conca de Barberà. El seu prestigi, així com coherència, impideix la penetració massiva de la Ur, però la seva manca de projecció nacional limita el seu avenç. Fet i fet, miraran els bous des de la barrera. Els trentistes faran costat als partits obrers bo i participant a l'Aliança Obrera. Els fets d'octubre els agafarà amb els pixats al ventre. Els més arauxats tirarar pel dret. El més assenyats, com ara Porté, amufaran el nas i acceptaran, a contràcor, sumar-se al moviment. Tanmateix, tots plegats, carregaran amb els neuers. El mateix Porté serà el darrer pres de la Conca de Barberà posat en llibertat.

El Primer de Maig de 1936, en el Congrés Confederal de Saragossa, té lloc la reunificació de la Confederació amb la incorporació de la majoria dels Sindicats d'Oposició i, entre d'ells dels sindicats agrícoles. Ramon Porté tindrà un paper destacat tan com a portantveu dels Sindicats d'Oposició del Principat com en l'elaboració i defensa del dictàmen agrari. Referent a la primera qüestió intervindrà en el ple exposant les raons de l'escissió i la voluntat d'aplegar-se de bell nou dins la Confederació si es respecta l'autonomia sindical i la sobirania dels treballadors. En altres paraules, si la Fai deixa de remenar les cireres:

"Nosotros no éramos antirrevolucionarios; no negábamos el ideario de la CNT. Solamente decíamos que no contábamos entonces con fuerzas y preparación suficiente para afrontar el hecho revolucionario. Había vivido la juventud sometida a siete años de dictadura, sin formación cultural ni libertaria de ninguna clase. Era por lo tanto indispensable prepararse. Pero si durante este periodo de preparación sobrevenia un acontecimiento cualquiera que nos empujar hacia adelante, nosotros no no negábmns nunca a salir a la calle, cumpliendo con nuestro deber. (...)

Dentro de la CNT, para que las masas respondan no pueden imponerles (als treballadors) directrices determinadas. Para que se sepa con certeza cuál es nuestro criteno consideramos indispensable declarar que la CNT debe ser independiente. Su control ha de ser llevado por los propios trabajadores. Sus organismos no pueden ser integrados más que por sus representaciones directas.

Tenemos la vista fija en este Congreso. Os digo que lo expuesto es criteno de los Sindicatos de Oposición de la región catalana que quiere que sea la CNT quien determine su propia orientación. (C.N.T., 1978, pp. 45-48)

La reunió de la comissió agrària fou una de les més conflictives. Segons Porté: "...no me dejaron terminar mi exposición, en lugar de escuchar y analizar, se gritaba, me escandalizaron y tuve que plegar velas porque un huracán "revolucionario" me iba a conducir al naufragio; cerré la boca y escuché, no sin gran sorpresa al costatar tanta ignorancia de los problemas planteados". Malgrat tot, Porté, féu mans i mànigues per tirar endavant un dictamen representatiu del conjunt dels problemes del camp espanyol i de la necessitat de reforçar l'organització dels pagesos anarcosindicalistes. La polèmica continuà en el ple: "Leído el dictamen en una sesión del Congreso se levantó una polvareda que amenazaba llevar el dictamen al fracaso. Los impugnadores eran a docenas, me tuvieron dos horas de pie defendiendo el dictamen, a falta de competencia de los impugnadores, se aprobó por aclamación". Del dictamen subratllem el criteri de vincular el nou estat de coses, les col·lectivitats, a la industrialització de l'agricultura:

"Por otra parte, no basta con entregar la tierra a los campesinos si no va acompañada de todo lo inherente a su explotación moderna, como es la mecánica, la química, las obras hidráulicas, etc., que permiten la industrialización de la agricultura para que el dolor dimanado del esfuerzo humano pueda ser suprimido por la fuerza motriz del mecanismo, lo que permitiría las medidas necesarias para elevar el campesinado a hombre civilizado del instrumento de producción y bestia de carga que es actualmente". (Idem, pp. 221-222)

El Congrés d. Saragossa, doncs, optà per la flexibilitat i el compromís. Al cap i la fi, el nou clima d'efervescència social forçava el reagrupament i, per tant, la integració del corrent trentista. Tanmateix, els problemes de fons no foren resolt, la diversitat de concepcions continuaren vigents, i el difícil equilibri s'acabaria trencant durant la revolució.

El Comitè Regional de la Cnt convocà, amb l'objectiu d'unificar criteris i impulsar el procés col·lectivitzador, els sindicats pagesos al Congrés Regional de Campesors de Catalunya que se celebrà, a principis de setembre, a la ciutat de Barcelona. Hi assistiren quatre-cents delegats que representaven més de dos-cents sindicats, prova evident de la forta implantació confederal al camp català. El rovell de l'ou continuava sent les comarques meridionals, però ara s'estenia amb intensitat per les Terres de Ponent i la franja litoral.

Els debats del Congrés es varen centrar en el dictamen sobre la naturalesa de les col·lectivitzacions. Després de violentes discussions s'aprovà la resolució redactada per Ramon Porté. Aquesta feia esment, sobretot, en la complexitat psicològica dels pagesos catalans, és a dir, comminava a no forçar la voluntat dels petits propietaris i fins i tot deixar-los conrear les seves terres dins la col·lectivitat.

Així mateix, s'esperonava l'augment de la productivitat, la diversificació de conreus i la ramaderia, així com la introducció de la maquinària agrícola. Porté aconseguí d'imposar el criteri de col·laboració amb d'altres sindicats agrícoles en la perspectiva de fusió de totes les sindicals agràries en un sol organisme. Dies després, un ple de la Cnt elegí Porté com a Secretari General del Comitè Regional de Camperols. Més d'un intentà impugnar la designació pretextant el seu passat trentista.

Un cop més el grup dirigent de l'anarcosindicalisme agrari funciona a la perfecció: Josep Pifas, després de presidir el Comitè de Milícies Antifeixistes de Valis, ocupa l'alcaldia i dirigeix el rucés col·lectivitzador; Pere Saqarra és l'ànima del setmanari "ACCIO SINDICAL", el portantveu dels sindicats confederals de l'Alt Camp i la Conca de Barberà i una de les millors publicacions referides a les col·lectivitats agrícoles; Ramon Porté deixa la presidència del Comitè Antifeixista de Montblanc i, com suara hem dit, esdevé el motor del Comitè Regional de Camperols; Joan Arans és nomenat Secretari d'Adquisicions del Secretariat de la Cnt.

La revolució, però, no era butar i fer ampolles. La realitat punyent era que les resolucions adoptades eren paper mullat i cada sindicat anava a l'ample. Els destralers de torn aprofitaren l'avinentesa per a passar comptes personals o beneficiar-se particularment (30). No era fàcil imposar el nou ordre revolucionari tot i que Ramon Porté, i la corda dels trentistes, ho intentaren:

"...inmediatamente me di cuenta que no se seguian las instrucciones dadas, ni se sujetaban a la trayectoria marcada en el Congreso, de circumscribirme en escuchar las consultas que a diario venian y enviar informes, circulares desde Barcelona poca cosa de utilidad hubiera hecho, muchos de los conflictos que nacia eran debido a la translimitación de los acuerdos, los mismos que se pasaban a la torera la trayectoria señalada en el. Comicio pedían orientaciones cuando se encontraban entre la espada y la pared.

Necesitaba constatar sobre el terreno lo que se hacia y lo que se dejaba de hacer, me trasladé continuamente de comarca en comarca, visitando todos los pueblos, me ponía en contacto con todos los sectores políticos y sindicales, revisaba la administración, inspeccionaba las tierras para averiguar si la organización del trabajo estaba dirigida con capacidad, dando instrucciones donde veía fallos, alentando las cosas que funcionaban bien, obligaba el retorno de pequeñas parcelas de tierras incautadas, procuraba convencer a los compañeros de buena fe, desenmascaraba a los que se cobijan bajo el sol que más calienta, desautorice algún comité y a más de una colectividad..."

La desesperació dels anarcosindicalistes augmenta al constatar la manca de voluntat de la resta de forces polítiques i sindicals en la creació dels instruments i organisme necessaris per tal d'unificar criteris i dirigir el nou estat de coses. Un altre cop, així mateix, el grup dirigent es troba entre dos focs: per una banda, l'oposició maximalista dins la pròpia Confederació i, per l'altra, el bloqueig auspiciat pel Psuc-Ugt. Les relacions entre els sindicats agraris són tot un seguit de despropòsits. En els primers contactes Cnt/Ur, els primers exigeixen la incorporació a les converses de la Ugt, mentre els segons s'hi oposen donada la nul·la presència al camp de la Ugt. Malgrat això, la Cnt posa damunt de la taula el pacte d'unitat d'acció establert en el massiu miting de la Monumental. A més a més, Porté argumenta que encara que només fos per Barberà de la Conca (el teu inexpugnable del socialisme al camp català) s'hauna de convidar a la Ugt. A la fi la Ur, que veia en la Ugt un futur competidor de l'espai sindical, accepta el protagonisme dels ugetistes.

Així, doncs, la Ugt s'incorpora a les negociacions i davant el primer projecte elaborat per la Cnt/Ur presenta una contra proposta, la qual cosa treu de pollegera als confederalistes. Porté exigeix una explicació Víctor Colomé, secretari agrari del Psuc i representant de la Ugt, i aquest contesta a cau d'orella, segons el mateix Porté, que a ells, la Ugt, ara allò que els interessa és bastir una torta organització sindical al camp i que, quan la tinguin, ja en parlaran. Aleshores, la Cnt maniobra amb la Ur per tirar endavant un pacte comú. El 19 de desembre de 1936 s'arriba al pacte Cnt/Ur, de dotze punts (31). Tanmateix, dies després, en el moment de signar-lo definitivament, la Ur fuig d'estudi bo i justificant, ara, la necessitat d'estendre l'acord amb la Ugt. Com era d'esperar la Ugt es renta les mans i es trenquen les negociacions entre les organitzacions sindicals. Més ben dit entre la Cnt i la Ur-Ugt, ja que a partir d'ara aquestes dues aniran de bracet amb la benedicció del Psuc.

El balanç presentat en el ple de camperols de la Cnt, celebrat a Barcelona el 5 de gener de 1937, no podia ser més decebedor pels dirigents anarcosindicalistes. El procés collectivitzador era ple d'entrebancs, la negociació amb els altres sindicats havia fracassat i la Confederació es trobava aïllada. Encara més, el Govern de la Generalitat canviava el rumb de la revolució amb el decret de sindicació obligatòria i la creació de la Fesac. Ramon Porté es fa el cor fort i intenta treure ferro a la situació. De fet, les resolucions aprovades pel ple indiquen un triomf de les posicions del Comitè Regional de Camperols (32), ja que s'accepta el nou marc de joc decidit pel Govern de la Generalitat, però amb tres condicions:

"...la sindicación forzosa" no quita valor a las colectividades (...) Si nos apartamos de los sindicatos agrícolas conseguiremos que sean los otros los que lleven la ordenación económica y nosotros quedaremos al margen (...)

1- Los sindicatos agrícolas deben estar dirigidos por las organizaciones sindicales revolucionarias, CNT, UGT y Unión de Rabassaires (...)

2- Las colectividades agrícolas nacidas de la revolución podrán formar parte de estos sindicatos agrícolas, con personalidad y jurisdicción propia (...)

3- Todos los socios de los sindicatos agrícolas que antes del 19 de julio militaban o simpatizaban en partidos de derecha no tendrán voz ni voto. ("ACCIO SINDICAL", 14-I-1937)

Davant la creixent marginació la Confederació decideix passar a l'ofensiva. El sis de febrer de 1937 surt a la llum el primer número del setmanari "CAMPO", el portantveu del Comitè Regional de Camperols. A la fi, s'ha fet realitat un dels desitjos més arrelats dels dirigents pagesos: una publicació específica sobre el camp i les qüestions agràries. Durant tot l'any es publicaran tot un seguit de llistats de sindicats i afiliats a la Cnt amb la finalitat de palesar la seva força al camp català. Paral·lelament, desafien als altres sindicats a seguir el seu exemple i publicar blanc sobre negre els seus efectius. La Ur i la Ugt fan l'orni, a tot estirar donaran xifres genèriques.

Tot amb tot, cal fixar prim en els llistats facilitats per "CAMPO", car hi han moltes repeticions i les quantitats són, intencionadament o no, inflades. Malgrat això, podem comptabilitzar un nombre superior als cinquanta mil afiliats quatre-cents quaranta sindicats. Cal, així mateix, assenyalar que les esmentades xifres indiquen més l'afiliació a les zones rurals que no pas l'estrictament agrícola, és a dir, la majoria de sindicats dels pobles són d'oficis diversos i, per tant, apleguen tothom, menestrals i obrers, tot i que la majoria siguin pagesos. Amb aquest advertiment podem entendre millor, a tall d'exemple, els 3.515 afiliats de la Conca de Barberà que representen el 15% de la població total de la comarca; o els 650 de Vimbodí que representen el 43% del total municipal. En un altre sentit, cal parar atenció en la força numèrica de les grans ciutats. Només el Barcelonès suma 4.255 afiliats, el 8,25% de l'afiliació total de Catalunya (33).

El tarannà prudent i assenyat del Comitè Regional de Camperols és un constant que val la pena insistir-hi un cop més. A darreries del mes de febrer de 1937, arran de les conseqüències dels fets de la Fatarella, accepta un compromís de caràcter unitari a les comarques del Priorat, Ribera d'Ebre i Terra Alta. L'acord de Mora d'Ebre diu textualment: "Donar llibertat absoluta als petits propietaris qu'estan

dintre de la col·lectivitat d'aquesta vila per a que puguin sortir-se'n, restituint-los-hi tot el que hi varen aportar. La petita propietat serà respectada i es permet als petits propietaris l'intercanvi de braços" ("CAMPO", 27-II-37). Ramon Porté, en l'informe presentat al Congrés Regional de la Cnt, encara ho és més, d'explícit: "...hay dos caminos: dejamos acorrallar por las demás organizaciones o responder con la violencia a las provocaciones para que se nos respete. Entiendo que los momentos actuales son de colaboración y no de guerra, este comité Regional (de camperols) cree que el que pretenda guerrear se debe marchar al frente..." ("ACCIO SINDICAL", 11-III-37). Tanmateix, el ressentiment traspua en la intervenció del delegat del Sindicat de Vinebre: "Los políticos, y precisamente la UGT, tienen la aspiración de hacer en los campos pequeños propietarios para tener una fuerza reaccionaria entre los campesinos y despertar en ellos el espíritu de propietarios de mañana como pasó en la revolución francesa y como pasó después de la guerra en Francia, que se hicieron campañas en el campo para oponer a estos obreros a los de la industria".

Les col·lectivitats es trobaran ben aviat en un cul de sac per manca de recursos financers i els dirigents pagesos demanaran la solidaritat de la Confederació (34). La proposta de la raó, segons Porté, és la maquinització del camp, ja que la reducció dels animals de treball possibilita destinar el farratge a les oranges i, per tant, augmentar la producció de carn. Boi Juscafresa, ex-dirigent de l'Acció Social Agrària de Girona i ara en l'òrbita Confederal, publicarà tot un seguit d'articles a "CAMPO" referents a la necessitat de les innovacions tecnològiques bo i il·lustrant la tasca feixuga que, en aquest sentit, desenvolupa el laborator tècnic d'esperimentació d'El Masnou a cura de la secció d'enginyers i tècnics del Sindicat Únic de professionals liberals de la Cnt.

Les coses, però, van a mal borràs i Ramon Porté surt tocat de la reestructuració realitzada en el ple d'abril de 1937. Ara, Francesc Callol ocupa la Secretaria General i Porté, amb Jaume Toneu, passa a la subsecretaria de consultes i propaganda oral. Joan Arans manté la secretaria d'adquisicions, Boldú la de relacions econòmiques i Valero la de col·lectivitats. Miquel Ramírez s'incorpora en la nova secretaria d'avicultura.

A darreries de setembre de 1937 es constitueix finalment el Consell d'Agricultura de la Generalitat. Els representants de la Cnt són Porté, Callol i Roigé. Tanmateix, els dirigents de l'anarcosindicalisme agrari han fet salat, car la seva situació, dins i fora de la Confederació, és més que precària. Francesc Callol, militant del Partit Sindicalista d'Angel Pestaña, és obligat a dimitir i el substitueix Ramon Oriol, d'Artesa de Lleida, qui iniciarà el canvi d'orientació dins el Comitè Regional. El Congrés Regional de Camperols, celebrat a Barcelona el mes de gener de 1938,

palesa definitivament la marginació i dispersió del primer nucli dirigent: Porté i Arans són arraconats a l'estèril Consell d'Agricultura, Rebull se'n torna al Priorat i Valero s'incorpora a l'exèrcit i marxa cap el front.

Boi Juscafresa expressa, en un article titolat "La situació actual dels pagesos" ("CAMPO", 11-XII-37), la desil·lusió i el malcontent dels anarcosindicalistes. Afirma de forma categòrica que els pagesos no es troben igual que abans del 19 de juliol, sinó pitjor. Hom pot comprovar, tot passejant-se pels camps, l'existència de mossos i jornalers i d'ex-cacics remenant les cireres davant la inhibició més absoluta del Govern de la Generalitat, els atacs sistemàtics contra l'obra col·lectivitzadora fins la seva destrucció.... I es pregunta: per això hem fet la revolució?

L'activitat del Comitè Regional de Camperols es va esmoreint fins la seva dissolució definitiva i integració, el novembre de 1938, a la nova Federació Regional de les Indústries Agropecuàries i de l'Alimentació.

Porté, Arans, Sagarra, Pifas, Rebull... es refugien en la tasca concreta i quotidiana de les col·lectivitats agrícoles dels seus pobles. Les col·lectivitats a mans dels vells, dones, infants i somiatruites mantindran encesa la flama d'un projecte revolucionari i, el que sovint s'oblida, acolliran a mans besades els fugitius del terror franquista. Capficats en el seu món conrearàn la terra fins el dia abans de tocar el dos. L'exèrcit invasor, també s'oblida, trobarà els camps llaurats i sembrats a l'espera de recollir els fruits del seu esforç. Seran, al capdavant, com els indis exterminats per la repressió, foragitats a l'exili i, sobretot, anorcats per un model de creixement que, a partir dels anys cinquanta, s'imposarà al nostre país.

El març de 1977, al bell mig de l'esclat democràtic, uns fulls impresos amb la capçalera "NOVES REMENSES" i l'aciariment d'Organ dels Treballadors del Camp de la Cnt/Ait de l'Alt Empordà pregonen l'autogestió i les col·lectivitats agrícoles alhora que tradueixen "We shall not be moved" (No serem moguts), la cançó senyera dels sindicalistes pagesos nordamericans. Tanmateix, el món rural català ha estat més saccejat que una coctelera. L'anarcosindicalisme agrari, el comunisme rural, el jardí de l'Edèn, seran figues d'un altre paner.

CONGRES REGIONAL DE CAMPEROLS (CNT)

Vilafranca del Penedès, Setembre de 1932.

Sindicats representats

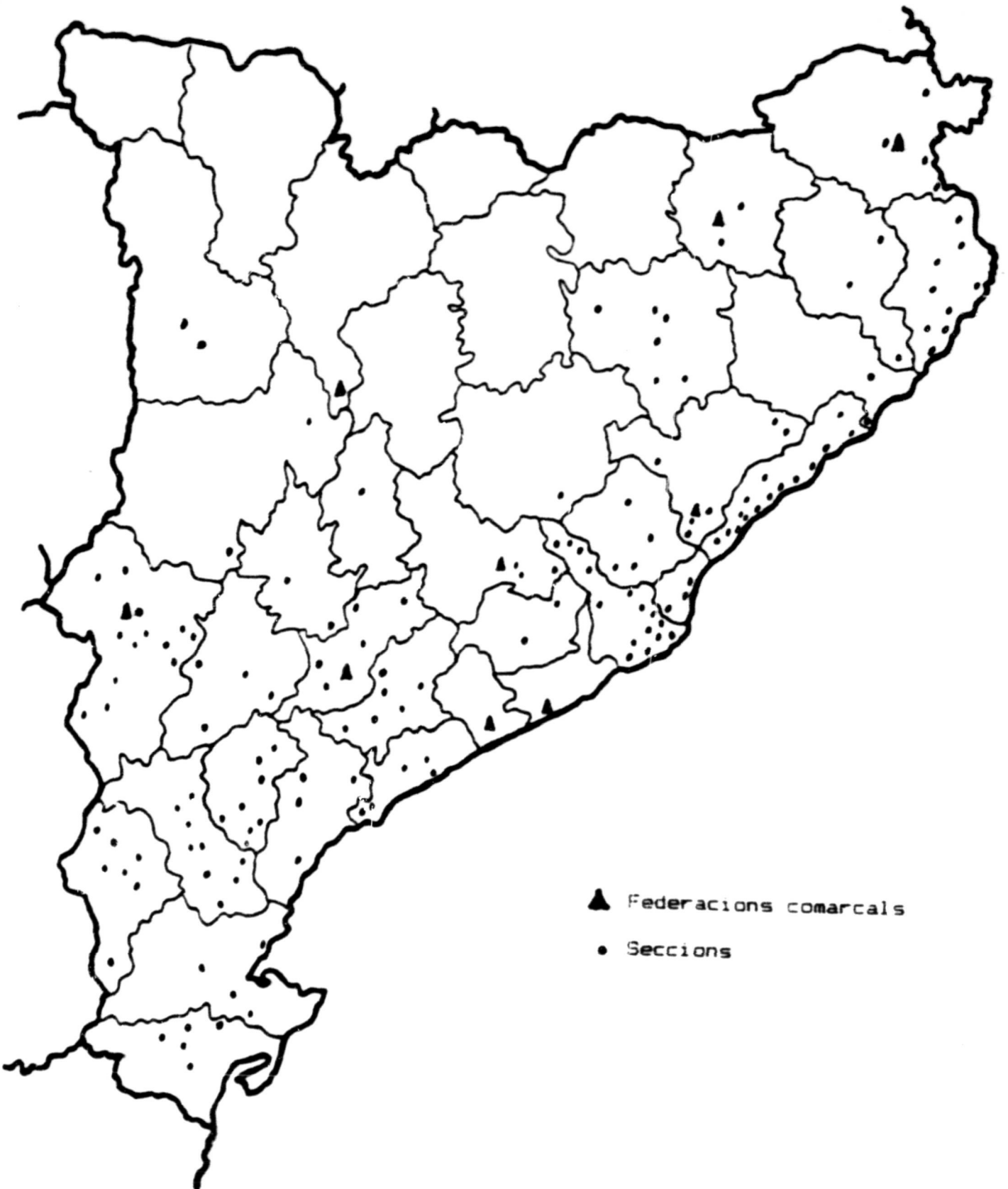
1-Llofriu. 2-Palafrugell. 3-Torelló.
4-Manlleu. 5-Mataró. 6-Navars. 7-Bada-
lona. 8-Barcelona i radi. 9-L'Hospitalet.
10-Martorell. 11-Capellades. 12-Igualada.
13-San Sadurní s'Anoia. 14-Vilanova i la
Geltrú. 15-El Vendrell. 16-Valldmoll. 17-Valls.
18-Puigpelat. 19-Pla de Cabra. 20-Cabra.
21-Sarrià. 22-Montblanc. 23-Arbeca. 24-Cervia.

Sindicats adherits.

25-Blanes. 26-Rupit. 27-Reus. 28-La Serra
d'Alcos. Tarreu (Tarrés?)

Comarcals: Barcelona, El Vendrell, Igualada,
Litoral, Vilafranca.

CONFEDERACIO NACIONAL DEL TREBALL - SETEMBRE DEL 1936

Delegados asistentes al Pleno de Campesinos convocado por la C. N. T.

SEPTIEMBRE - 1932

CREDENCIALES APROBADAS

	<u>DELEGADOS</u>
SINDICATO UNICO DE LINOLA.—Cecilio Boldú, con el sello «Federación Provincial del Trabajo de Lérida»	3
SINDICATO UNICO DE ARTESA DE LERIDA.—Ramón Oriol, con el sello «Federación Provincial del Trabajo de Lérida. C. N. T.»	3
SINDICATO UNICO DE ALFES.—José Abelló, con el sello «Federación Provincial del Trabajo de Lérida. C. N. T.»	1
C. N. T. DE BENISANET. — Bautista Hurtado	1
SINDICATO DE OFICIOS VARIOS C. N. T. DE PUIG- VERT. — José Capell	2
SINDICATO OFICIOS VARIOS DE LLANSA. — Angel Martín	2
SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE COGUL.— José Solé, con el sello «Federación Provincial de Lérida»	2
SINDICATO UNICO DE CAMPESINOS DE GODALL. — Vicente Millán	1
SINDICATO DE TRABAJADORES C. N. T. DE PUIGPE- LAT.—José Domingo	2
CULTURAL OBRERA GRANADELLA C. N. T. — José Martín	2
SINDICATO OFICIOS VARIOS C. N. T. DE POBOLE- DA.—Vicente Ceballos	2
SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE BELLMUNT.— Esteban Sedó	1

DELEGADOS

- SINDICATO DE TRABAJADORES DE BLANES. — José Gual, Esteban Javens y Narciso Mora 1
- SINDICATO DE CAMPESINOS DE ALCOVER. — Salvador Gumá 1
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE PINEDA. — Luis Pous, Jaume Ros y Juan Vives 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE SANTA BARBARA. — Francisco Valls y Luis Ciol 2
- SINDICATO UNICO DE ALFORJA. — Emilio Puig y Ferrán Pavalo 2
- SINDICATO DE CAMPESINOS DE CABRA DEL CAMPO. — Antonio Ferré 1
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE BLANCAFLOR. — Eloy Bosch y Miguel Balta 2
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE VILLA FRANCA DEL PANADES. — Marcelino Albona 2
- BARRIADA DE SANS, SECCION CAMPESINOS. — Agustín Vela Roca 2
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE RIBODE. — Antonio Aguilar y Toré Farré 2
- SINDICATO CAMPESINO DE GURP. — Vicente Solà y Ramón Dot 2
- SINDICATO DE BELLPUIG. — Florencio y Maurañedo 2
- SINDICATO UNICO DE LA PUEBLA DE BRAICARI. — Pedro Ballespi 2
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS C. N. I. DE LA BEGUDA, SECCION CAMPESINOS. — Primo Mayoral 1
- SINDICATO UNICO DE SAN SADURNI DE NOYA. SINDICATO UNICO DE CANET DE MAR, SECCION CAMPESINOS. — José Maymó 2
- SINDICATO UNICO DE SAN LORENZO. — Lorenzo Brosa 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE RUBI. — José Rosell 1
- SINDICATO UNICO DE MASQUEFA. — Jaime Fusté 1
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE ALDEA. — Miguel Bedos 1
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE ARNÉS. — Pedro Samper 2
- SINDICATO UNICO DE CAMPESINOS DE PRAT DE LLOBREGAT. — José Binues 1

DELEGADOS

- SINDICATO UNICO DE FALSET. — Ventura Mestres 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE RESQUERA. — Juan Pelhizá 1
- SINDICATO UNICO DE MAS DELS BARBERANS. — Carlos Ferrer 2
- F. R. DEL T. LERIDA 2
- SINDICATO UNICO DE ALCANOR. — Francisco Viudes 1
- SINDICATO UNICO DE RIUDECORPS. — Jaques Toldrà 2
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS, SECCION CAMPESINOS. — Porrera. — Antonio Aseu. 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE COSCUMDELLA. — Juan Alzamora 3
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES CAMPESINOS DE ARENYS DE MAR. — Trifón Costolá 2
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE ESPARRAGUERA. — Juan F. J. 2
- SINDICATO DE ARTES Y OFICIOS VARIOS DE RODA DE TER. — Segismundo Bruguers y Lorenzo Gueiá. 2
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES. MANLLEU. 2
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE SAN FELIU DE LLOBREGAT. — José Solé. 3
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE VALLBONA. — José Solé. 4
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE PERAFITA. — Casals y Tomás 2
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE MORA DE EBRO. — Santiago Kuana. 2
- SINDICATO UNICO DE SIERRA DE OLMOS. — José Alover 2
- SINDICATO DE CAMPESINOS DE TORRASA. — José Rivera 4
- SINDICATO DE TRABAJADORES DE SAN BAUDILI DE LLOBREGAT. — Pedro García 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE SAN ADRIAN DEL BESOS. — Vicente Martínez. 4
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE SEVA. — José Carbonell 2
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE CASTELL DE ORO. — Salvador Huesca 2

SELECCIONES

- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE SABA-
DELL. — Eugenio Grillol 3
- SINDICATO UNICO DE MORA LA NUEVA.—Juan Pujol 2
- SINDICATO UNICO DE CAPELLADES. — Isidro Deval 3
- SINDICATO UNICO DE AGRICULTORES DE ARGEN-
TONA. — José Calva 2
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE AITONA.
— José Junosa 3
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE CASTE-
LLA DEL VALLES. — Julián Ventura 4
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE ULLAS-
TRELL. — Salvador Solé 1
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE SANEAL.
— José Capella 3
- SINDICATO UNICO DE TEYA. — Antonio Garriga 4
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE TONA
FARRERA. — Ramón Casals 2
- SINDICATO UNICO DE POBLA DE CLARAMUNT. —
Procopio Aguilera 1
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE LA PO-
BLA DE MESALUCA. — Francisco Pallarés 1
- SINDICATO UNICO DE LA GALERA.—Francisco Bailasc 1
- SINDICATO UNICO DE LLAGOSTERA.—Jacinto Caralla 4
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE MOLA. — Fruc-
tuoso Rebull 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE AMPOSTA. —
Juan Raberter 2
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE SALT.
— Agustín Mauricio 4
- SINDICATO UNICO DE TRABAJADORES DE ARENYNS
DE MUNT. — Vicente Roselló 5
- SINDICATO DE TRABAJADORES DE PALAFRUGELL.
— Pablo Palou 3
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE VINOISEA. —
Ramón Burbá 5
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE LA LLA-
GOSTA. — Francisco Borgas 1
- SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE SAN FELIU DE
GUIXOLS. — Francisco Gasull 3
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE BATEA
— Miguel Cuello 1

SELECCIONES

- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE GANDE-
SA. — José Prades 2
- SINDICATO UNICO DE SAN PEDRO PESCADOR. —
Narciso Martí 2
- SINDICATO DE TRABAJADORES DE LA TIERRA DE
OFICIOS VARIOS DE CATLLAR.—Juan Llagostera 1
- SINDICATO UNICO DE MOLLET DEL VALLES. — Ma-
nuel Sañá 2
- SINDICATO UNICO DE VILASAR DE MAR. — Miguel
Posón 2
- SINDICATO UNICO DE MARTORELL 2
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE VILADE-
CANS. — Elias Miravet 3
- SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE GAVÀ.
— José Moreno 2
- SINDICATO UNICO DE CALELLA. — Mariano Banguel 3
- SINDICATO UNICO, SECCION DE CAMPESINOS, DE
ARENYNS DE MÀR. — Juan Bertrán 1

SINDICATS AGRICOLS I AFILIATS A LA CNT: 1937.

Adrall.....	95	Bellmunt del Priorat..	70
Aiguafreda.....	78	La Bisbal de Falset...	75
Aitona.....	200	Belllloch.....	19
Alba del Vallès.....	85	Bellouig.....	290
Albages.....	36	Bescana.....	20
Albanyà.....	44	Borges Blanques.....	91
Albatàrrec.....	120	Bones Aigües.....	130
Albesa.....	241	Blesa del Penedès.....	19
Albi.....	72	Brañà.....	20
Albinvana.....	22	Benavent de Tremp.....	25
Albons.....	14	Benes.....	24
Alcarràs.....	425	Basturs.....	19
Alcover.....	65	Bonastre.....	65
Alella.....	70	Burkalleu de la Selva..	100
Alguairó.....	250	La Bastida.....	22
Alinyà.....	32		
Alió.....	151	Cabrera de Marató.....	70
Alós de Balaguer.....	18	Calafell.....	135
Amer.....	100	Caldes de Montbui.....	70
Amerilla del Vallès.....	30	Calós.....	30
Amposta.....	221	Calp.....	12
Antoni de Mar.....	180	Canovelles.....	20
Arbeca.....	100	Canoves.....	41
Arbolí.....	20	Candell.....	237
Arcozell.....	48	Caosanes.....	70
Arenys de Mar.....	121	Camarasa.....	35
Arenys de Munt.....	150	Corrudella.....	126
Arfa.....	36	Cabanes.....	50
Argentona.....	250	Castell de l'Isle.....	50
Aristot.....	28	Canet d'Adri.....	208
Artes.....	112	Capassera.....	12
Artesa de Lleida.....	70	Canet de Mar.....	20
Artesa de Segre.....	52	Castellar del Vallès..	15
Ascó.....	275	Cervià.....	220
Avinçonet.....	27	Cervià de Ter.....	147
		Calabuig.....	16
Badalona.....	425	Clotadilla.....	74
Baix Montseny.....	17	Celrà.....	122
Balaguer.....	30	Crespià.....	70
Basella.....	30	Castello de Farfanva..	50
Bescanó.....	147	Castellbo.....	30
Barbens.....	35	Castellfollit de la Roca	40
Banveres.....	95	Castello d'Empuries...	59
Banyoles.....	200	Castell d'Ard.....	200
Barcelona i radi.....	2.600	Castellbisbal.....	20
Beques.....	30	Castellsarroca.....	15
Bordils.....	200	Castellterrac.....	16
Borges del Camp.....	252	Castellsanara.....	11
Blanes.....	53	Castellserrà.....	16
Blancafort.....	50	Castellciutat.....	53
Benissanet.....	500	Capellades.....	150
Bellocaire d'Empordà...	45	Codines del Vallès.....	50
		Cornà de Vallalta.....	50
		Cabra del Camp.....	30

Conesa.....	34	Gandesa.....	290
La Canonja.....	50	Gallifa.....	50
Castell.....	24	Gallinàs.....	70
Constantí.....	85	La Garriga.....	55
Centelles.....	367	Garrigàs.....	70
Cardener.....	17	Garriguella.....	57
Carverà.....	200	Gavà.....	110
Calella.....	125	Ginestar.....	140
Civís.....	50	Granamet del Pesós....	57
Conques.....	34	Granadella.....	120
Cornellà.....	44	Gratallops.....	50
Cornellà del Terri....	5	Els Guianets.....	107
Corbera.....	110	Gualba.....	146
Coll de Nargó.....	350	Gualta.....	77
Cubells.....	196	Guimerà.....	24
Cuní.....	20	Gurb.....	22
La Cava.....	200	Garcia.....	100
La Cellera de Ter.....	35	Godall.....	150
Ciutadella de Vilobregat..	12	Guardiola de Noguera..	18
Casavells.....	61	Guardia d'Anes.....	21
Las Cabanyes.....	20	Guisà.....	20
		Guixols de Mar.....	32
Comenys del Penedès... 195		Salda.....	31
Dos Rius.....	50	La Granada.....	19
L'Espluga de Francolí... 365		Hostalric.....	30
Esplugues de Vilobregat 50		L'Hospitalet del Llob... 350	
Estave de Guaiabes.... 54		Montoneda.....	27
Esparraguera.....	165		
Espolla.....	12	Igualada.....	120
Empordà.....	284	Isoba.....	21
Estarri d'Aneu.....	177		
En Ras.....	170	Linyola.....	27
Eroles.....	38	Llivia.....	27
L'Escalada.....	70		
Falset.....	150	Blagostera.....	103
Far d'Empordà.....	25	Blambilles.....	58
Fanès.....	50	Blamparès.....	10
Figueroles.....	12	Blauga.....	250
Flaçà.....	104	Blaveneres.....	16
La Fatarella.....	71	Blaveneres de Montal..	58
Fontà.....	20	Bleda.....	405
Ferran del Penedès.... 18		Biers.....	30
Figuera.....	57	Llibertà.....	15
Figuera de Falset.... 460		Llupiàna.....	19
Fonès.....	15	Lluc.....	70
Fonadada.....	30	Llorenç d'Hostors.... 50	
Fornells.....	57	Llorenç del Penedès... 38	
Fornols.....	18	Llorç de Mar.....	200
Fortià.....	32	Les Llobardes.....	17
Fontscaldes.....	45	Lliga de Vall.....	30
Fe del Penedès.....	14	Lliga de Munt.....	140
Les Franqueses del V... 149			
Les Fonts de Reguda... 150			

Mataró.....	205
Mas de Barberans.....	15
Molins del Llobregat..	110
Mollet d'Empordà.....	26
Mollet del Vallès.....	107
Mora la Nova.....	195
Madremanya.....	28
El Molà.....	95
Manells.....	35
Manresa.....	44
Matadocera.....	12
Manlleu.....	130
Manlleu de l'Alt Camp.	21
El Milà.....	25
Mont-ral.....	30
Montferri.....	40
Martorell.....	30
Martorelles.....	32
Martorelles de Dalt...	50
Mora d'Ebre.....	180
Masnou.....	32
Montcada.....	12
Montblanc.....	750
Montmany de Puiggraciós	21
Montoliu.....	33
Montornès del Vallès..	47
El Monell.....	110
La Masó.....	30
Mediona.....	30
Montmeló.....	27
Montgat.....	27
Monjos.....	121
Moya.....	57
Malpas.....	15
Montgat.....	47
Masones.....	140
El Masroig.....	120
Marçà.....	200
Margalef del Montsant.	100
Les Massuques.....	32
Navara.....	40
Noves de Segre.....	21
La Nou de Gaià.....	39
Nulles.....	32
Oriola.....	125
Olesa de Montserrat...	130
Odena.....	30
Olost de Lluçanès.....	38
Organya.....	115
Oliana.....	41
Orcadà.....	27
Oliya del Penedès.....	30
Palautordera.....	30
Palau-saverdà.....	24
Palau-sator.....	38
Pineda.....	290
Puigverd de Lleida....	39
Palafrugell.....	224
Premià de Dalt.....	175

Perafort.....	20
Porrera.....	30
Palau d'Anglesola.....	105
Piera.....	45
Prat del Llobregat....	600
Pins del Vallès.....	170
Porqueres.....	55
Pla de Llobregat.....	45
Pla de Manlleu.....	47
Pla de Cabra.....	204
Pobla de Granadella...	50
Poboleda.....	131
Perafita.....	50
Piçançons.....	74
Perpetua de la Moguda.	40
Pobleda.....	135
Perera del Vallès.....	42
Perera de Mar.....	180
Pobla de Cervolà.....	175
La Pobla de Montornès.	25
Pont d'Armentera.....	30
Puigpelat.....	140
Pau.....	1214
Pla de Sant Tira.....	47
Pallars.....	42
Pont de Molins.....	30
Pontons del Penedès...	40
Pla del Besos.....	207
Puigdalber.....	25
Peranera.....	15
Pont de Suert.....	27
Palau de Noya.....	45
Palacolls.....	127
Oreriana.....	47
Pradell.....	30
Preripents.....	25
El Progresor (S. Margal)	20
Penelles.....	40
Palol de Revardit.....	35
La Pera.....	30
Les Pobles.....	30
Les Oles.....	100
Les Planes.....	207
Querd.....	15
Quint de la Serra....	25
Rius.....	150
La Riba.....	35
Ricoll.....	30
Ricoll del Vallès.....	30
Ransana del Vallès....	285
Rodonyà.....	30
El Rouredà.....	25
Riera del Gaià.....	290
Rubi.....	150
Roses del Llobregat...	120
Ribes del Penedès.....	108
Rouretes.....	220
Rabós de l'Empordà....	30
Rasquera.....	170
Ribarroja.....	120
Riudevitlles.....	275
Rellinars.....	37
Roma d'Obella.....	1

Vilamajor.....	50
Viure de l'Emocordà....	25
Vallnoll.....	270
Vespella de Gaià.....	30
Vilallonga del Camp... 162	
Vilaverd.....	110
Vallclara.....	70
Vilella Baixa.....	25
La Vansa.....	79
Total Sindicats.....	140
Total Afiliats.....	51.075

FONT: "CAMPO", del número 1, 6-II-1937, fins el núm 39, 11-XII-1937, van apareixer llistats de sindicats i nombre d'afiliats. El motiu és el demostrar, nombres a la mà, la força i la representativitat de la Dret al camp català. El llistat acumulatiu dona a la fi del 1937 un balanç de 576 sindicats i 56.450 afiliats. El mateix Ple Regional dels pagesos Confederals, celebrat els dies 8, 9 i 10 de gener de 1938, ofereix la xifra de 554 delegats assistents representants de 500 sindicats i 90.000 afiliats. Tot amb tot, les xifres són exagerades, fins i tot amament a les pròpies informacions suministrades per "CAMPO". La repetició de sindicats i d'afiliats és una pràctica habitual i, per tant, provoca una inflació artificial del nombre de sindicats i afiliats. En aquest sentit hem transcrit el conjunt de sindicats esmentats, evitant la duplicitat, bo i indicant sempre la xifra d'afiliació més nombrosa, en el cas de reiteració. Per un altre costat, hem preferit mantenir els noms tal i com són facilitats per la publicació. El canvi de nomenclatura coincideix generalment amb la decretada per la Generalitat, però no sempre.

• L'Acció Social Agrària de les Terres Gironines (1931-1932).

El desenvolupament del cooperativisme a les Terres Gironines havia estat força influenciat pel catolicisme social i, concretament, per la Unió Social Agrària dirigida per Josep M. Boix, secretari alhora de l'"Acción Popular" de Catalunya. La Federació Catòlico-Agrària de Girona assolí aplegar l'any 1918 a una seixantena de sindicats agrícoles. Així, doncs, no ens ha de sorprendre que la federació sindical més important dels anys trenta tingui com a bressol el Sindicat Agrícola Catòlic de Banyoles i comarca.

La presència de la Cnt es reduirà a uns pocs nuclis empordanesos, això sí, molt actius, com el cas de Palafrugell i Sant Feliu de Guixols, els quals editaren, successivament, "ACION SOCIAL OBRERA", l'únic setmanari anarcosindicalista publicat regularment a Espanya durant la Dictadura de Primo de Rivera, que servi de tribuna, entre d'altres, a Pere Sagarra i Ramon Porté. La Ur no treurà el cap en aquestes comarques fins el setembre de 1932, gairebé quan es produeixi l'ensulsiada de l'Acció Social Agrària de les Terres Gironines (Asa).

El primer de maig de 1931 un grup de pagesos banyolins publiquen al periòdic local "GENT NOVA" el manifest fundacional de l'Asa. Es proposen, a més a més de la defensa dels interessos generals de l'agricultura, de la modernització de les tècniques agrícoles i l'enlairament de la cultura de la pagesia, crear una mútua de treball, un tribunal d'arbitratge i una secció de peritatge amb l'objectiu de facilitar la resolució dels nous conflictes socials i econòmics emergits amb el nou règim republicà. Tot plegat és una barreja entre les aspiracions socials, de caràcter igualitarista o col·lectivista, i la superació del conflicte, de la lluita de classes, a través del consens social, pròpia del catolicisme social.

"Una necessitat impenosa ens empeny la nostra consciència a donar un crit d'alerta als pagesos perquè es desprenquin del seu isolament individualista, i s'acostin a la massa imprescindible de la col·lectivitat social.

Havent destret la nova estructura de la política espanyola, aquelles trabes que solien ensopegar les col·lectivitats quan es posaven en peu per defensar els seus interessos, creiem doncs que és ambada l'hora oportuna d'organitzar la classe pagesa, en prò de la cultura i en prò del progrés.

Ara doncs, en desaparèixer tots aquells entrebancs i en oferir l'actual govern un camí espaiós perquè hom pugui associar-se, havem pensat constituir, en la nostra localitat, una associació muel denominatiu serà el de ACCIO SOCIAL AGRARIA (...)

L'Acció Social Agrària" tindrà les portes obertes a tots els masovers del camp, però el Tribunal Arbitral i la Comissió de Peritatge, estarà també sempre a la disposició dels propietaris que vulguin utilitzar els seus serveis..." (35)

El nucli fundador era format per Boi Juscafresa, Jacint Salvatella, Joaquim Cufí, i Josep Cartes. Juscafresa, aleshores director de "GENT NOVA" i vinculat políticament a l'Acció Catalana, esdevingué el dirigent indiscutible de la nova organització sindical (36). L'Asa protagonitzà la defensa de les més de mil cinc-cents demandes de revisió dels contractes de conreu presentades a Girona, de les quals les dues terceres parts eren d'arrendataris i la resta de parcers. El 29 de setembre de 1931 surt a la llum el primer número d'"EL CAMP", el portanveu de l'Asa que publicarà el llistat dels propietaris demandats.

La conflictivitat al voltant dels contractes de conreu i l'actitud poc dialogant dels propietaris polaritza l'activitat de l'Asa i l'esperona a articular la resta de sindicats agrícoles de la circumscripció. Els dies 19 i 20 de març de 1932 se celebra a Banyoles l'assemblea preparatòria de la futura federació provincial. Hi assistiren més de cinquanta sindicats, deu més adreçaren la seva adhesió, en representació de prop de 10.000 pagesos (37).

Després de dos mesos d'intens treball organitzatiu per tot, té lloc els dies 15 i 16 de maig l'anomenada Assemblea de la Unió de la qual en surtina l'Acció Social Agrària de les Terres Gironines. Malgrat que en el projecte inicial s'esmentava el nom d'Unió, en comptes d'Acció, es decideix el canvi per tal de no confondre les sigles amb la Unió de Sindicats Agrícoles (Usa). L'Assemblea aplegà representants de més de 150 poblacions, gairebé el 60% de la circumscripció, i elegí una Junta Directiva formada per: Joaquim Bec (Vilajuïga), president; Francesc Roura (Besalú), vice-president; Boi Juscafresa (Banyoles), secretari; Pere Porcilles (Llançà), interventor; i Miquel Vidal (Juià), Miquel Pla (Fortià), Salvador Rovira (Santa Coloma de Farners), Francesc Vila (Beget) i Joan Viladevall (Torroella de Montgrí), vocals. Intervingueren a l'acte de clausura els diputats Miquel Santaló i Manuel Serra i Moret. L'Asa obrí a Banyoles l'Oficina General per tal d'atendre i coordinar les demandes de revisió i Juscafresa passa a dedicar-se en cos i ànima a aquesta tasca (mentre l'Asa es féu càrrec de pagar un jornalier per conrear les seves terres).

El resultat advers de les sentències judicials conduí a la progressiva radicalització de l'Asa. En aquesta conjuntura, el Boc, sobretot després del trencament de la Cnt, esdevingué l'interlocutor més vàlid. El Boc havia començat a penetrar amb força a les zones rurals i fins i tot editava, des del Primer de maig de 1932, una publicació especialment adreçada als pagesos, "L'ESPURNA". El 13 d'agost, en plena

campanya d'agitació a favor de la retenció de la meitat dels fruits estipulats, es difon un manifest atemptatori contra la legalitat vigent signat per tres dirigents de l'Asa -Juscafresa, Pla i Oliva- i tres membres de la Comissió Central Agrària del Boc -Miravittles, Colomer i Estartús-. Paral·lelament, es produeix un enfrontament entre Juscafresa i el diputat de l'Erc Miquel Santaló arran de la inhibició d'aquest darrer en el debat a les Corts de la Lei de Reforma Agrària, quan s'havia compromès a defensar tres esmenes elaborades per l'Asa.

Davant l'agitació pagesa i la radicalització de l'Asa, la Lliga i l'Acció Catalana passaren de la indiferència inicial a l'atac sistemàtic contra l'organització sindical. Claudi Ametlla, Governador Civil i membre d'Acció Catalana, persuadi Joaquim Bec i Pere Porcalles, president i interventor respectivament, de treure un comunicat tot desautoritzant els signants del manifest esmentat. A més a més, Bec i Porcalles maniobraràn per tal de federar l'Asa amb la Ur i, d'aquesta manera, allunyar-la de l'òrbita dels bioquistes. En aquest sentit, Joaquim Bec, en qualitat de president, convocarà una Assemblea General a Figueres pels dies 3 i 4 de setembre.

El Teatre Municipal de Figueres esdevingué un guirigall tant bon punt com Bec i Porcalles acusaren Juscafresa i Pla d'haver signat un manifest sense autorització de la Junta Directiva. Amatent la situació creada i enmig de la cridona dels assistents, Bec, Porcalles i dos més de la Junta presentaren la dimissió i intentaren donar per acabada la reunió. L'Assemblea manifestant la seva sobirania continuà la sessió i elegí nous membres per substituir els dimissionans. Els diputats de l'Esquerra Santaló, Puig d'Aspre i Aragai, en qualitat així mateix de dirigent de la Ur, convidats per la presidència al míting de clausura foren desautoritzats, de parlar.

Pocs dies després, una delegació assisteix, a tall d'observador, al Ple Regional de Camperols de la Cnt celebrat a Vilafranca del Penedès. "La Soli" subratllarà la importància de la seva presència en representació, escriurà, de 17.000 camperols de les comarques gironines. Tanmateix, segons Pujol, les xifres màximes de l'Asa no passaran dels 12.000 afiliats. La qüestió, però, és la total i absoluta desorientació en que viurà aquesta federació sindical un cop estroncada la via legal de la revisió de contractes i l'escissió d'una bona part dels seus efectius que faran cap a la Ur. Prova d'això serà l'aventura electoral que endegarà l'Asa davant la convocatòria de les eleccions al Parlament de Catalunya presentant una candidatura, juntament amb els federals, sota el nom d'Esquerra Federal Agrària Obrera. El fracàs de la candidatura fou rotund aconseguint, en la màxima, 4.385 vots.

El Boc fou, dins de la marginalitat electoral, qui en tregué les faves de l'olla. La candidatura avalada per l'Asa era, volgutament, incompleta i deixava la possibilitat de votar els tres candidats del Boc. D'aquesta manera, el Boc recollí els vots del sector més radical de l'Asa i assolí els millors resultats, quantitatius i en percentatge, de tot Catalunya, prop de doblar el vots obtinguts per Maurin i Colomer en el seu feu de Lleida. Comptat i debatut, Jaume Miravittles, que l'any anterior havia sumat 1.640 vots, aconseguia la xifra de 7.720 vots; lluny, és clar, dels 36.194 vots de Josep Iria (Erc) o dels 18.193 de Ramon d'Abadal (Lliga), però superiors als 6.704 de Carles Jordà, d'Acció Catalana i president de la Unió de Sindicats Agrícoles (38)

L'ensulsiada electoral del novembre de 1932 certificà la defunció de l'Asa com a Federació provincial de sindicats agrícoles i obri les portes a la seva dispersió en diferents organitzacions sindicals. La Ur, com deiem, de la mà de Bec i Purcalles incorporà bona part dels sindicats de l'Asa. L'Esquerra, amb unes relacions cada cop més tibants amb la Ur, impulsarà la creació, l'agost de 1933, de l'Associació Sindical i Cooperatista de Treballadors del Camp de les comarques d'Olot (Astc). D'aquesta organització n'era president Pere Fajula i secretari Pere Llongarriu; tenia com a objectiu aplegar els sindicats de la comarca per tal de defensar-se, dins la legalitat, de tots els conflictes que sobrevinguessin i impulsar el cooperativisme (R. PUJOL, 1978, p. 253).

A Banyoles, però, sota els restes de l'Asa i la Unió Socialista de Catalunya, es constituïa, el 15 de setembre de 1933, la Federació Agrària Social Obrera (Faso). Per l'Asa signaven, entre d'altres, els ex-dirigents Joaquim Cufí i Josep Carles. Dos mesos després, la Unió Socialista donava vida a la Federació Provincial de Treballadors de la Terra, la qual editaria com a portavveu "EL CAMPEROL".

El Boc, a diferència de Lleida, no aconseguirà crear una federació intercomarcal de sindicats agrícoles. Tot fa pensar que la competitivitat sindical era un seriós entrebanc. Encara que mantindrà, en la persona de Jaume Miravittles, un consens electoral superior a la resta de circumscripcions.

* La Unió Provincial Agrària de Lleida (1932-1936).

El comunisme al camp català reeixirà de la mà del Bloc Obrer i Camperol, el qual, més que cap altra formació marxista, assumirà la potencialitat revolucionària dels pagesos tot seguint els postulats Bukharinistes. La majoria dels seus membres són fills de la Confederació i del fracàs de l'experiència revolucionària del 1917-1923. Els treu de polleguera el reformisme petit-burgès de l'Erc i el messianisme de la Cnt. Malden, al capdavant, per la formació d'un partit obrer que sigui la vanguardia dels moviments socials.

L'accent en el protagonisme social dels pagesos i en el fet nacional ofereix al Boc un cert predicament dins dels nuclis rurals i, concretament, entre els seus sectors més dinàmics i combatius. Sindicalment, en el terreny agrari, abandonen la Confederació i adopten, segons les circumstàncies, una triple actitud: ingressar a la Ur, com és el cas del Baix Penedès; fer costat a d'altres experiències sindicals originals i autònomes, la més important l'Acció Social Agrària de Girona; i crear-ne de noves, com ara la Unió Provincial Agrària de Lleida (Upa). Així, doncs, quines són les circumstàncies o raons que determinen una actitud diferent dels bloquistes de la Terra Ferma i que faciliten el neixement de la Upa? Haurem de cercar-les, fonamentalment, en dos factors: primer, la feblesa de la Ur i la Cnt, i segon, la força i el prestigi del Boc a la ciutat de Lleida, així com l'empenta de joves pagesos com Sebastià Garsaball o Salvador Mor.

La Ur neix i es desenvolupa a les comarques vitivinícoles de la circumscripció de Barcelona. La seva extensió, a inicis del període republicà, es concentra a les comarques, així mateix vitivinícoles, del Camp de Tarragona. Ras i curt, els problemes dels pagesos de la Terra Ferma els hi venen, d'antuvi, amples i llunyan. A més a més, els interessos de molts dirigents de l'Erc -entre d'altres, el mateix Francesc Macià, Pere Mies, conseller d'Agricultura, o Josep Companys, diputat alhora que soci de l'acció- en la renda de la terra els desautoritza moralment i políticament davant els pagesos. La Confederació, malgrat la seva tradició combativa en molts pobles, ha perdut el nord i és capficada en una dura pugna entre la corda trentista i els pregoners de l'acció directa.

El nucli dirigent del Boc prové de la ciutat de Lleida i no endebades és a la circumscripció de Lleida on, l'any 1931, aplegarà més consens electoral. El prestigi de Joaquim Maurin o Victor Colomé és, més enllà dels vots electorals, indiscutible. La capacitat d'organització dels pagesos del Boc -apuntem que Sebastià Garsaball era un petit propietari de l'horta de Lleida- i l'encert en les reivindicacions, amb una gran dosi de pragmatisme i flexibilitat, els duen a guanyar-se la confiança dels desorientats sindicats agrícoles. El succés del Boc escau, en bona mesura, en posar fil a l'agulla de les reivindicacions pageses tot articulant la rica xarxa associativa preexistent.

Els orígens de l'organització sindical es situa a l'hivern de 1932, però no serà fins el març de 1933 quan tingui lloc l'Assemblea Constituent de la Upa. El 25 de març, al Teatre dels Camps Elisis de Lleida, delegacions de vint-i-cinc sindicats agrícoles, en representació d'uns 4.000 afiliats, aproven els principis programàtics i estatutans de la nova organització sindical. Ben mirat, el subjecte ("Podrà ser miembro de la Federación todo aquel campesino que vive de su trabajo y que no tenga otro jornal"), l'estructura organitzativa de base local i comarcal, les formes de lluita ("La Federación empleará en primer lugar métodos jurídicos; no obstante se reserva, en el caso de que fracasen, la posibilidad de la acción directa"), la plataforma reivindicativa (bases de treball pels jornalers i revisió dels contractes de conreu) coincideixen força amb les posicions pregonades tan per la Ur com per la Cnt. En aquest sentit no ens ha d'estranyar que les relacions de la Upa, un cop acliant l'espai sindical, amb la Ur siguin més que cordials i que, per un altre costat, participin en la Conferència constitutiva dels Sindicats d'Oposició.

La resolució contra el pagament del novè a la Companyia del Canal d'Urgell i la petició a la Generalitat de la seva nacionalització són els dos elements diferencials i específics de la Upa. La lluita contra el novè constitueix, sens dubtes, l'espina dorsal del conflicte agrari a les comarques de la Terra Ferma. Les demandes dels pagesos reboten en les autoritats de l'Esquerra i es decideix fer pressió mitjançant la convocatòria d'una vaga a la zona del canal. La mobilització afectarà a més de cinquanta pobles destacant: Bellvis, Les Borges Blanques, Torrelameo, Torres de Segre, Soses, La Fuliola, L'Espluga Calva, Castellçera, Alpicat i Linyola. La repressió decretada per les autoritats republicanes genera el pànic entre la població i continua amb la detenció, entre d'altres, del Secretari General de la Upa, Sebastià Garsaball. Joan Comorera, indignat, escriurà al President Macià:

"(...) Aquesta resposta de les autoritats esquerranes de Lleida exaltà tot l'Urgell. I el 13 de juliol s'anuncià un vaga de protesta per 24 hores. Vaga pacífica. Però la repressió l'otegà. La matinada del dia 13 Bellvis visqué sota el terro, sota la dictadura de la guàrdia civil. Aquesta, forta de prop de cent números, es llançà

sobre el poble, detingué més de 150 homes i els va tenir tota la nit amuntegats en una petita habitació de la caserna, braços enlaire i amb centinelles armats de màusers amb baioneta calada. Molts veïns, vells alguns, foren maltractats a cops de culata, i tots ells, sense excloure les dones, ofesos per un reguitzell d'insults tavernans. Escampada pels carrers, camins i camps, la guàrdia civil provocava per a fer un "escarment" que aquietés la comarca. Un segon Arnedo (referència al poble de la Rioja on havia hagut morts en enfrontament de vilatans i guàrdia civil), que s'evita gràcies a la serenitat del poble, a la sensibilitat i a la finor psicològica que ha salvat fins ara Catalunya de moltes tragèdies" (39).

L'actuació de la Upa en el conflicte i la repressió desfermada contra els seus dirigents reforçà l'organització sindical. L'agost del 1933, segons el propi sindicat, l'afiliació augmentava fins els 8.000 adherents. En aquest sentit, la Cnt denunciava, el mes d'octubre, els deutes que han deixat els sindicats que han abandonat la Confederació i publicava el llistat tot dient: "En la lista hay esquerranos y bloquistas que para nosotros son todos unos..."(40). Tot fa pensar que la Upa i el Boc recolliran bona part dels efectius trentistes expulsats de la Cnt.

L'Erc, que havia perdut els papers, intentà bastir un nou sindicat pagès, "La Unió de Conreadors", que esdevingué un fracàs rotund. Aquest fet indica la tibantor de les relacions entre la Ur i l'Erc, ja que la Ur en comptes d'anar de bracet de l'Erc farà costat a la Upa.

La Upa s'adhereix a l'Aliança Obrera i participarà activament en els fets d'octubre de 1934. Les noves perspectives creades arran de la victòria del Front d'Esquerres propicien l'apropament de la Upa a la Ur. El juny de 1936 sortirà el primer i, segons sembla, l'únic número de "UNIO AGRARIA", el portanveu de la Upa. Els esdeveniments del juliol de 1936 acceleren la integració definitiva de la Upa dins la Ur.

UNIO PROVINCIAL AGRARIA DE LLEIDA

UNIO PROVINCIAL AGRARIA DE LLEIDA (CENS ELECTORAL SOCIAL).

Sindicats	Any	Afiliats	
	Constitució	1934	1936
Albatàrrec	1934		26
Alcarràs	1933	111	111
Alcoletge	1936	-	70
Almenar	1933	120	-
Anglesola	1933	66	77
Balaguer	1936	-	(19)
Barbens	1933	53	56
Bellvis	1933	70	94
Les Borges Blanques	1933	147	194
Butsenit de Montgai	1933	-	44
Castellserà	1933	78	80
Cervera	1933	24	24
Corbins	1934	-	113
La Fuliola	1932	136	136
Golmés	1933	60	66
Linyola	1932	108	108
Llardacans	1934	-	26
Lleida	1931	394	425
Preixens	1933	31	31
Puigverd de Lleida	1933	118	(118)
Rocafort de Vallbona (Sant Llorenç)	1933	14	-
Sant Martí de Maldà	1932	60	48
Sarroca	1933	47	29
La Sentiu de Sió	1933	-	77
Seròs	1936	-	25
Tàrrrega	1932	37	51
Torregrossa	1931	181	-
Torres de Segre	1933	38	48
Vallfogona de Balaguer	1936	-	20
Vilanova d'Alpicat	1933	110	110
Vila-Sana	1936	-	44
		2.003	2.270

FONT: Butlletí Oficial de la Generalitat, núm 212, 31-VII-1934 i núm 186, 3-VII-1936. (J. BARRULL, 1986, p. 173).

* La Federació de Treballadors de la Terra-Ugt en els anys trenta.

La Fc-Psoe comença a treure de bell nou el cap a partir de l'adveniment de la República, però tímidament. Els 221 afiliats de l'any 1930 augmenten fins els 1.261 l'any 1932. Un creixement internament espectacular, però externament i comparativament migrat. La seva feblesa repercutirà en el desenvolupament de l'organització sindical germana, la Ugt. Els efectius ugetistes no passaven del 16.883 a darreries del 1931 i es concentraven en el sectors tradicionals afectes dels ferroviaris, tipògrafs i empleats de banca. Cal destacar la seva penetració al port de Barcelona on tindrà lloc la picabaralla més important amb la Cnt.

La presència de la Fc-Psoe es limitarà als nuclis tradicionals del Maresme, Mataró i Vilassar de Mar; del Garraf, Vilanova i La Geltrú i Sitges; de la conca del Ter, Manlleu i Roda de Ter; i de les comarques meridionals, Reus, Tarragona, Flix, i, principalment del Delta de l'Ebre, Tortosa, Amposta, Mas de Barberans, Sant Carles de la Ràpita. I, és clar, del féu inexpugnable de Barberà de la Conca. Les Terres Gironines i, sobretot, les Terres de Ponent continuaran sent un desert.

Malgrat les expectatives, de creixement i protagonisme social, generades per la força del Psoe a la resta de l'Estat i la seva participació en el Govern, la Fc-Psoe no acabà de quallar al Principat. L'argument que ho explica per l'existència d'una poderosa Cnt és una volada de coloms. Dit d'una altra manera, l'arrelament de la Cnt és la causa de la seva marginalitat o, ans al contrari, la conseqüència de la seva mancança. Sigui com sigui, el cert és que la incomprensió del fet nacional per part de la Fc-Psoe, quan no bel·ligerància (recordem la publicació en castellà del seu portarveu, "LA INTERNACIONAL", i la seva ambigüitat en el referendun de l'Estatut), la situà en una clara fora de joc. Quan intentà rectificar i apropar-se a la Unió Socialista, l'any 1933, bo i aprofitant les hores baixes de la Confederació topà amb la concepció centralista i espanyolista del Psoe. Alguns acceptaren acotar el cap, però d'altres optaren per incorporar-se a la Usa i continuar el camí de construir una gran partit obrer. El juliol de 1936 es tornarien a trobar tots plegats sota les sigles del Psuc.

Així, doncs, la presència i influència de la Fc-Psoe i de la Ftt-Ugt dins el sindicalisme agrari català és marginal. I ho és per les raons esmentades, però també per la concepció estreta de l'organització sindical dels pagesos. Josep Recasens i Mercadé, que no podia ser qualificat de poc sensible al fet nacional, com ara Febra i Ribas, escrivia, el 1931, tot referint-se al socialisme, "que d'on li ve una major empenta és del camp i dels obrers camperols" (41). La Ftt-Ugt apostarà

exclusivament pels jornalers i això, és clar, tenia sentit a les zones latifundistes andaluses-extremenyes, però duia a la marginació en el ventall sindical agrari català.

SINDICATS I AFILIATS AGRÍCOLES A LA UGT. 1930-1932.

	1930		1931		1932	
	Sin.	Afl.	Sin.	Afl.	Sin.	Afl.
Barcelona	5	412	5	826	5	396
Tarragona	-	-	4	437	6	631
Catalunya	5	412	9	1.263	11	1.027

FONT: P. BIGLINO, 1986, pp. 528-530.

L'any 1928 es crearà a Barberà de la Conca i a l'aixopluc de la Societat de pagesos la "Sociedad de Jornaleros y Aparceros" adherida a la Ugt. Fabra i Ribas comunicà la seva alegria als parents barbarencs:

"Con vuestra práctica y con el espíritu de organización que ha reinado siempre entre los obreros de Barbará, considero de gran importancia el paso que acabáis de dar, puesto que de él pueden derivarse grandes beneficios para todos. Los obreros de ese pueblo están muy bien considerados en toda esa cuenca y seguramente su ejemplo ha de influir en las sociedades de otros pueblos para que pidan a su vez el ingreso en la UGT. Ahora lo que conviene es que los compañeros de Barbará lean la prensa obrera muy particularmente "Justicia" de Barcelona y "Socialista" de Madrid".

L'exemple de Barberà no va seguir per cap altra Societat de la Conca. Tant sols, el gener de 1932, era legalitzada la "Asociación de Aparceros y Jornaleros" (Ugt) de Prenafeta, pedania de Montblanc lliadant amb el terme municipal de Barberà. Encara més, bona part dels socis són veïns de Barberà.

L'any 1931, amb el nou règim republicà, es constitueixen les agrupacions del Psoe a Flix, Mas de Barberans i Amposta. Explicitament, i segons el registre del Govern Civil de Tarragona, es formen tot seguit la "Sociedad de Trabajadores de la Tierra" de Mas de Barberans i el "Sindicato de Trabajadores del Campo" d'Amposta. L'aparició d'aquest darrer va lligada a les picabaralles produïdes dins

del "Sindicato de Campesinos" de la Cnt. En el reglament del sindicat ampostí s'expressa la finalitat de "Difundir la propaganda Socialista en toda la extensión posible á nuestra actividad, á nuestros medios pecuniaros y á nuestros conocimientos". En l'apartat regulador de l'admissió de socis diu: "Podrán ingresar en este Sindicato todos los trabajadores agrícolas de esta población, tanto si son jornaleros como pequeños arrendatarios, y sin excluir á los pequeños propietarios cuyas fincas tengan una extensión que no pase de 3 hectareas".

La zona del Delta de l'Ebre, amb la presència significativa de jornalers, serà un dels pocs llocs on els ugetistes faran forat. L'any 1932, després de la formació de l'agrupació del Psoe, es constitueix la "Sociedad de braceros y cultivadores de terrenos del Estado del término municipal de San Carlos de la Rápita". Tot fa pensar que és a l'òrbita ugetista. La finalitat de la Societat és "el saneamiento y cultivo de los terrenos del Estado enclavados en este termino municipal y la realización de cuantas gestiones sean necesarias para alcanzar una concesión que permita adquirir un título de propiedad". En un altre article del reglament es declara que "el tratamiento entre los asociados será el de compañero" (42).

La Ugt es beneficiarà de les lluites fratricides del Confederals i la desintegració de l'Acció Social Agrària de Girona per consolidar les seves posicions i estendre la seva organització. La construcció de les "Cases del Poble" serà la característica distintiva dels militants del Psoe i la ugt a Catalunya. Veiem l'exemple de la Societat de Professions i Oficis Varis de la Ugt de Celrà (Gironès):

"(...) Estan alçat, de planta, una Casa del Poble. I ho fan comptant amb les seves úniques possibilitats. Per aportació personal i desinteressada. Es fa doblement d'estimar i aplaudir. Es senzillament admirable el gest d'aixos treballadors que en sortir de la seva feina llogada usuràriament tenen el braó de lliurar-se amb tot entusiasme a la tasca simbòlica de construir l'estatge social de la família obrera. (...)

Enfront de les esglésies s'alcen les Cases del Poble. Es el fet simbòlic del segle XX que estableix una divisió absoluta entre l'ahir i l'avui. Es l'anuncia (sic) prometedora de què aquest segle XX serà el que presencià la trastocació total de règim econòmic actual.

Ara neix el dia amb roges clarors d'aubad. No trigarà el sol en arribar al zènit i la Humanitat a veure's lliure de les cadenes que l'oprimeixen". ("CATALUNYA OBRERA", 17-III-1933. Citat per J.M. HUERTAS, p. 264)

L'any 1933 es crea a Girona la Federació Provincial de Treballadors de la Terra. Tanmateix, la influència política en aquesta organització sindical serà de la Unió Socialista, o bé del corrent del Psoe que farà cap a la Usc. El fet és que Joan Comorera, Secretari General de la Usc, presidirà, el 29 de juliol de 1933, una assemblea de pagesos a Castelló d'Empúries, les conclusions de la qual foren signades per deu sindicats agrícoles i per sis agrupacions locals de l'Asa. El 4 de novembre sortí a Girona el setmanari "EL CAMPEROL" com a portaveu de la Federació Provincial de Treballadors de la Terra (R. PUJCL, 1978, pp. 253-254).

El juliol de 1936, amb l'inici de la guerra/revolució i la formació del Psuc, la Ugt comença a prendre volada. Dels trenta mil afiliats passa a darreries de l'any als prop de mig milió. Els dies 23 i 24 de gener de 1937 se celebra el Primer Congrés de la Ftt-Ugt amb l'assistència de delegats de vint-i-cinc poblacions. La pròpia organització dona la xifra de 32.000 afiliats. La majoria de dirigents provenen dels rengles del Boc -Colomé, Estartús... i cal destacar la presència en el nucli dirigent de Pere Calvet, còsi del president de la Ur i Conseller d'Agricultura.

Les informacions publicades a "TREBALL", diari dels treballadors de la ciutat i del camp, i els documents del Psuc palesen el creixement i extensió de la Ftt-Ugt per tot Catalunya. El març de 1937, a la Primera Conferència de secretaris agraris del Psuc, celebrada al Casal Carles Marx de Barcelona, són presents més de dos-cents radis de totes les comarques. Víctor Colomé, membre del Comitè Central i responsable de la Secretaria Agrària, aïhora que regidor de l'Ajuntament de la ciutat de Barcelona, presenta l'informe bo i insistint en la necessitat d'enfortir la Ftt-Ugt per tal de controlar la revolució al camp. La pugna entre el Psuc i la Cnt pel desenvolupament de la revolució empeny molts pagesos, fins i tot propietaris, a fer costat a la Ftt-Ugt. El decret de sindicació obligatòria amb la creació de la Fesac és, sens dubtes, la clau de volta favorable a les posicions ugetistes.

A meitats de l'any 1937, amb una Cnt que havia begut oli, el sindicalisme agrari sembla ser cosa de dos: de la Ur i de la Ftt-Ugt. El Psuc ha assolit vertebrar una poderosa organització sindical agrària, la Ftt-Ugt, amb prop de 470 seccions sindicals i 58.000 afiliats, i doblgar la Cnt. Però l'hegemonia, amb més de sis-centes seccions sindicals i vuitanta mil afiliats, i el prestigi al camp és indiscutiblement de la Ur. Víctor Colomé, en l'informe presentat a la Primera Conferència Nacional del Psuc, el 24 de juliol de 1937, planteja amb tota claretat el problema i la posició del partit:

" Què hem de fer nosaltres davant aquestes dues Sindicals? Hem d'ajudar d'una manera decidida la Federació de Treballadors de la Terra, en el sentit d'obrir una lluita implacable contra la Unió de Rabassaires?

Això, companys, seria catastròfic, perquè entre aquests 84.654 afiliats (de la Ur) hi ha una gran majoria que poden ésser elements nostres, àdhuc molts d'ells estan afiliats al nostre partit, i, per tant, aquí es presenta una qüestió de tacte que nosaltres no hem de negligir ni oblidar. ¿I quina és la línia del Partit? La línia del Partit és ajudar cordialment, d'una manera decidida i ferma, la Federació de Treballadors de la Terra, procurant organitzar seccions de la Federació de Treballadors de la Terra allí on no n'hi hagi de la Unió de Rabassaires.

Però allí on hi hagi seccions de la Unió de Rabassaires, el Partit, després d'amplis debats, el Comitè Executiu, ha acordat mantenir la política de ferma aliança entre la Unió de Rabassaires i la Federació de Treballadors de la Terra. De fet ja heu vist que no són moltes les diferències que les separen..."

La qüestió no era menor. La concepció tercerista, de la III Internacional, del partit únic del proletariat i, per tant, de l'organització única sindical, impregnava fins el moll de l'os del nou partit. No es tractava tant d'articular i dirigir les avantguardes socials com el ser la avantguarda. En aquest sentit, l'experiència original del Cadci havia estat sacrificada per engrair la Ugt. I molts, que no estaven per brocs, eren del parer que la Ur havia de seguir el mateix camí. Tanmateix, no pogueren sortir-se'n amb la seva. Un altre cop el camp posava pals a la roda de la praxis marxista. I hagueren d'acceptar, a contracor, l'existència de la Ur.

Victor Colomé, en el mateix informe, insisteix en la necessitat de la unitat d'acció entre la ftt-Ugt i la Ur, però sobretot en la perspectiva ineludible de la unificació orgànica. Al cap i la fi, es malhiaven d'aquells pagesos que havien fet tots els papers de l'auca i d'una organització amb pretensions, com ja ho havia subratllat Togliatti, de partit agrari.

"Hem de procurar practicar aquesta política de aliança (...) per tal que les dues grans forces agràries puguin un dia arribar a ajuntar-se. Del contrari, podríem caure en dos defectes de greus conseqüències: un podria ésser que la Unió de Rabassaires es convertís en una sindical en mans dels elements al servei de la burgesia i l'altre seria que poguéssim donar lloc a que en el camp de Catalunya naixés un partit agrari. Recordem el "rol" del partit agrari a Austria. En les ciutats hi havia un fort moviment obrer, però en el camp arrelà d'una manera profunda el partit agrari, i les forces del camp, juntament amb les forces capitalistes, col.laboraren per aixafar la Viena socialista i comunista, i feren el mateix en altres ciutats d'Austria.

Aquesta lliçó no l'hem d'oblidar. Hem d'impedir, costi el que costi, que sorgeixi aquest partit agrari ni que caigui la Unió de Rabassaires en mans de la burgesia. El que hem de procurar és que un dia arribin a fusionar-se la Federació de Treballadors de la Terra i la Unió de Rabassaires, i que totes les forces agràries estiguin en fraternal aliança amb el proletariat industrial..."

La Ur, doncs, conservà la seva pròpia estructura organitzativa i s'adaptà a les noves circumstàncies bo i acceptant una simbiosi amb el Psuc. La majoria de dirigents ingressaren, a títol personal, al Psuc i, aquest, elegí com a nou Secretari Agrari un dels més destacats dirigents de la Ur, Josep Torrents. L'opció bi-sindical del Psuc limitarà el creixement de la Ftt-Ugt. La Ur continuara sent, ara de braçat del Psuc, la força sindical agrària hegemònica al camp català. I, malgrat la voluntat del Psuc, el partit agrari.